

Jaarbericht **Kinderrechten 2016**

Kinderrechten in Nederland

Kinderrechten & kindermishandeling

Kinderrechten & jeugdhulp

Kinderrechten & jeugdstrafrecht

Kinderrechten & migratie

Kinderrechten & uitbuiting

**DEFENCE for
CHILDREN**

unicef
unite for children

Jaarbericht **Kinderrechten** 2016

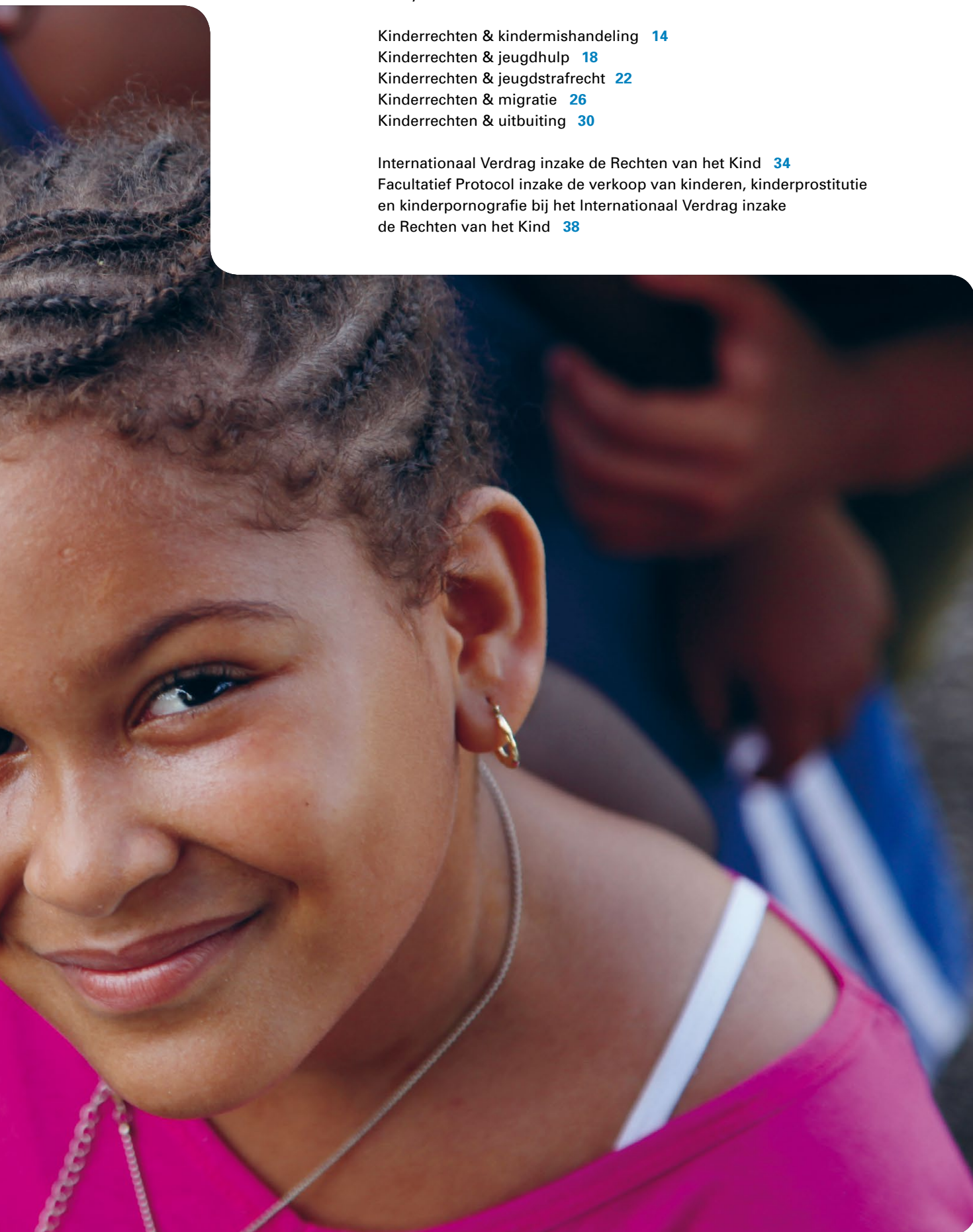

Inhoud

Inhoud 3
Voorwoord 5
Leeswijzer 7
Analyse Caribisch Nederland 8

Kinderrechten & kindermishandeling 14
Kinderrechten & jeugdhulp 18
Kinderrechten & jeugdstrafrecht 22
Kinderrechten & migratie 26
Kinderrechten & uitbuiting 30

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind 34
Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie
en kinderpornografie bij het Internationaal Verdrag inzake
de Rechten van het Kind 38

Voorwoord

2015 was het jaar waarin Nederland voor de vierde keer verantwoording aflegde bij het VN-Kinderrechtencomité. Jongeren, kinderrechtenorganisaties, de Kinderombudsman en de overheid stonden het Comité te woord. Nederland heeft als welvarend land en voorvechter van kinderrechten een voorbeeldfunctie en kreeg een fors aantal aanbevelingen. Zo benadrukte het VN-Kinderrechtencomité dat Nederland haar verantwoordelijkheid moet nemen voor kinderen in Caribisch Nederland: zij hebben dezelfde rechten en verdienen dezelfde kansen als kinderen in Europees Nederland.

Het Jaarbericht Kinderrechten, dat voor de negende keer wordt uitgebracht door UNICEF Nederland en Defence for Children, geeft een overzicht van de situatie van kinderen en jongeren in Nederland op vijf gebieden: kindermishandeling, jeugdhulp, jeugdstrafrecht, migratie en uitbuiting. Op veel van deze punten is vooruitgang geboekt. Zo is er een programma gestart om de aanpak van kindermishandeling te verbeteren, is het aantal kinderen in justitiële jeugdinrichtingen verder gedaald en worden steeds meer alternatieven voor detentie van veroordeelde kinderen toegepast.

Maar er blijven ook zorgpunten, zoals de capaciteit en middelen van Veilig Thuis organisaties, het gebrek aan cijfers over kindermishandeling, armoede onder kinderen, het veroordelen van minderjarigen volgens het volwassenenstrafrecht, de aanhoudende verhuizingen en verblijfsonzekerheid voor vreemdelingenkinderen en het ontbreken van een speciale verblijfsregeling voor minderjarige buitenlandse slachtoffers van mensenhandel.

In dit Jaarbericht Kinderrechten is er speciale aandacht voor Caribisch Nederland. Cijfers over de kinderrechtsituatie in Caribisch Nederland blijken nauwelijks beschikbaar. Wat er wel bekend is over een bepaald onderwerp wordt in elk hoofdstuk kort weergegeven. In aanvulling daarop is met enkele deskundigen gesproken en beschrijft de Analyse de meest prangende knelpunten.

Jongeren krijgen ook een stem in het Jaarbericht Kinderrechten 2016. In elk hoofdstuk reageren zij met steekwoorden op belangrijke kinderrechtenissues. Zo komt bij de vraag 'Hoe kunnen migrantenkinderen zich meer thuis voelen in Nederland' *gelijke behandeling* en *zekerheid* naar voren en rondom uithuisplaatsingen is het niet *scheiden van broertjes en zusjes* belangrijk.

UNICEF Nederland en Defence for Children hopen dat dit Jaarbericht Kinderrechten, met daarin aanbevelingen, ideeën en visies van jongeren, als inspiratie dient voor de Nederlandse regering en iedereen die met kinderen werkt.

Den Haag / Leiden, mei 2016

Jan Bouke Wijbrandi
Algemeen directeur UNICEF Nederland

Aloys van Rest
Directeur Defence for Children

ik-Blijf

ik ben mobina ik ben 9
jaar in nl

ik wil
omdat

en in
is er
hopenlijk

status

P5=de smilex is voor als ik tupe

betekent

in nl blijf
hier vrede
afghanistan
Geen vrede.

~~Krijg ik~~

Leeswijzer

Het Jaarbericht Kinderrechten analyseert de kinderrechtensituatie van vijf groepen kwetsbare kinderen in Nederland: slachtoffers van kindermishandeling, kinderen die jeugdhulp nodig hebben, kinderen die te maken hebben met het jeugdstrafrecht of met het migratierecht en slachtoffers van uitbuiting.

Per onderwerp worden vanuit het VN-Kinderrechtenverdrag beginselen vastgesteld die het uitgangspunt moeten vormen voor het desbetreffende beleidsterrein.

Op basis van deze beginselen zijn indicatoren vastgesteld die ontwikkelingen in de kinderrechtensituatie meten. De indicatoren zijn door de jaren heen hetzelfde gehouden, voor zover dat mogelijk en nog relevant was. Andere relevante cijfers zijn in de tekst opgenomen.

Soms missen er cijfers. Bijvoorbeeld in het hoofdstuk Kinderrechten & uitbuiting omdat deze cijfers in mei 2016 nog niet beschikbaar zijn. Zorgelijker is het ontbreken van cijfers bij het hoofdstuk Kinderrechten & kindermishandeling waarbij cijfers al jaren niet geregistreerd worden en het ontbreken van cijfers over de kinderrechtensituatie in Caribisch Nederland. Volgend jaar treedt daar hopelijk verandering in op.

Per hoofdstuk is een analyse van de ontwikkelingen van het afgelopen jaar opgenomen. Het Jaarbericht Kinderrechten is wat dat betreft actueel tot mei 2016. De cijfers gaan over het jaar 2015.

Naast het recht op participatie vormen dit jaar de rechten van kinderen in Caribisch Nederland een rode draad door dit Jaarbericht Kinderrechten 2016. Zo is per hoofdstuk om cijfers gevraagd over de situatie van kinderen in Caribisch Nederland en hebben 26 jongeren, in de leeftijd van 15 tot 19 jaar meegewerkt aan deze publicatie. De jongeren hebben per thema een hoofdvraag beantwoord. De antwoorden hebben zij met post-its op een jongere geplakt die model staat op de foto bij het thema. De jongeren op de foto's hebben niet per definitie met het thema te maken gehad in hun dagelijks leven. Wel geven zij advies over hoe zij het vraagstuk aan zouden pakken.

De kinderrechtelijke beginselen, de indicatoren, de analyse van de ontwikkelingen en de input van de jongeren vormen samen de basis voor de beleidsaanbevelingen die per hoofdstuk zijn opgesteld.

In de analyse van dit Jaarbericht blikken UNICEF Nederland en Defence for Children terug op de (beleids)ontwikkelingen rond de kinderrechtensituatie in Caribisch Nederland.

Achterin het Jaarbericht Kinderrechten 2016 zijn samenvattingen opgenomen van het VN-Kinderrechtenverdrag en van het Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie.

Hier !!

3 jaar ik ben

Nederland

ven
is

Analyse Caribisch Nederland

Meer dan tien uur vliegen vanaf Amsterdam liggen Kralendijk, Oranjestad en The Bottom, de ‘hoofdsteden’ van de bijzondere gemeenten Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Deze drie bijzondere gemeenten van Nederland staan bekend als heerlijke vakantiebestemming met warm weer, witte stranden en een blauwe zee. Maar voor de ruim vijfduizend kinderen die het hele jaar door op een eiland wonen is het niet altijd makkelijk opgroeien.

UNICEF Nederland concludeerde in 2013 na uitgebreid onderzoek dat de kindersituatie op de drie eilanden niet voldoet aan de eisen uit het VN-Kinderrechtenverdrag¹. Zo was er sprake van veel armoede, huiselijk geweld en ontbraken op veel gebieden cijfers over kinderen. De confronterende conclusie uit het rapport maakte de problemen op het eiland zichtbaar en zette daarmee de kindersituatie op de BES-eilanden in zowel Caribisch als in Europees Nederland op de agenda.

Naast de drie hierboven genoemde problemen, spelen er ook problemen rond de kwaliteit van de jeugdzorg, het ontbreken van jeugdstrafrecht en het gebrek aan kennis over kinderrechten en mogelijkheden voor kinderen om te participeren. In dit hoofdstuk wordt toegelicht wat de grootste knelpunten zijn rond deze thema's. In de hoop dat dit verbeterd wordt en kinderen in het Caribisch deel van Nederland, veilig en gezond kunnen opgroeien.

Dataregistratie en monitoring

In Caribisch Nederland zijn nauwelijks cijfers beschikbaar over bijvoorbeeld jeugdzorg, uitbuiting, kindermishandeling, ongedocumenteerde kinderen, kinderen zonder vaste woon- of verblijfplaats, online veiligheid of kinderen die in aanraking komen met het jeugdstrafrecht. Door het ontbreken van data zijn kinderen niet goed in beeld en wordt niet gemonitord of de situatie van kinderen verbetert.

‘De jeugdzorgsituatie is een zorgelijke situatie, omdat niet alle kinderen in beeld zijn die wel in beeld horen te zijn en omdat er kinderen zijn die zonder zorg zitten die wel zorg nodig hebben.’ (Deskundige, 2016)

De overheid heeft middelen beschikbaar gesteld om de op Europees Nederland gerichte Jeugdmonitor uit te breiden met gegevens over Caribisch Nederland. Er wordt nu gekeken welke gegevens beschikbaar zijn en welke enquêtes gehouden moeten worden om meer inzicht te krijgen. Daarnaast zullen organisaties moeten gaan bijhouden hoe het op specifieke terreinen gesteld is met kinderen en jongeren. Die gegevens kunnen vervolgens een plek krijgen in latere versies van de Jeugdmonitor zodat een steeds scherper beeld ontstaat op basis waarvan beleid kan worden gevormd. Organisaties hebben hulp nodig bij het opzetten van data-registraties, want eerder is gebleken dat dit lastig is.

¹ K. Kloosterboer, *Kind op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Kinderrechten in Caribisch Nederland. Samenvatting*, Voorburg: UNICEF Nederland, 2013. Zie unicef.nl/koninkrijkskinderen voor de drie afzonderlijke rapporten: Kind op Bonaire, Kind op Sint Eustatius en Kind op Saba.

Kindermishandeling

Huiselijk geweld is nog altijd een veelvoorkomend fenomeen op de eilanden, dat blijkt uit een onderzoek van Regioplan van 2014.² Datzelfde onderzoek laat ook zien dat het geweld nauw gerelateerd is aan de armoedeproblematiek. Als opvolging van het onderzoek wordt nu een plan gemaakt voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. In dit plan wordt ook de oprichting van een meldpunt kindermishandeling en een kindertelefoon (op Bonaire) aangekondigd.

‘Het is goed als er een meldpunt komt maar ik weet niet wat daar allemaal uit komt, er gaat een beerput open. Hoe wordt dat opgevangen? We hebben geen psychiater, geen psycholoog, geen opvang op het eiland.’ (Deskundige, 2016)

Het is belangrijk dat ook de opvolging van meldingen op orde is. En dat samenhangende problemen zoals armoede en het gebrek aan kennis over een goede opvoeding van kinderen aangepakt worden. Ook de Kinderombudsman en het VN-Kinderrechtencomité benadrukken het belang van positief, niet-gewelddadig en betrokken opvoeden.

Armoede

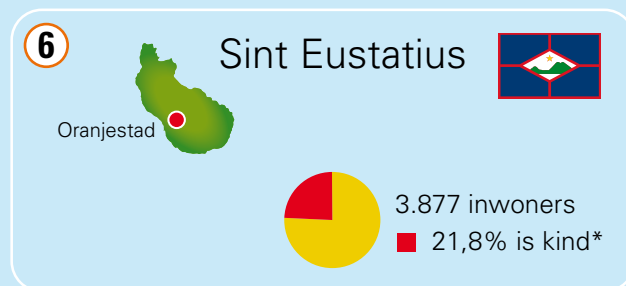
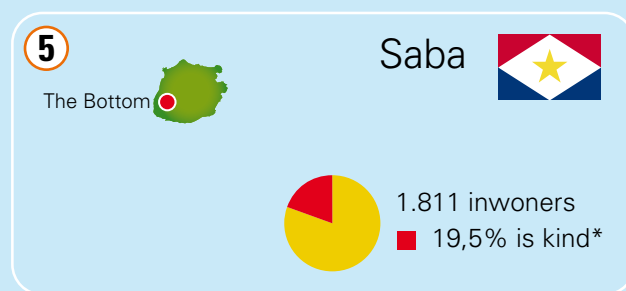
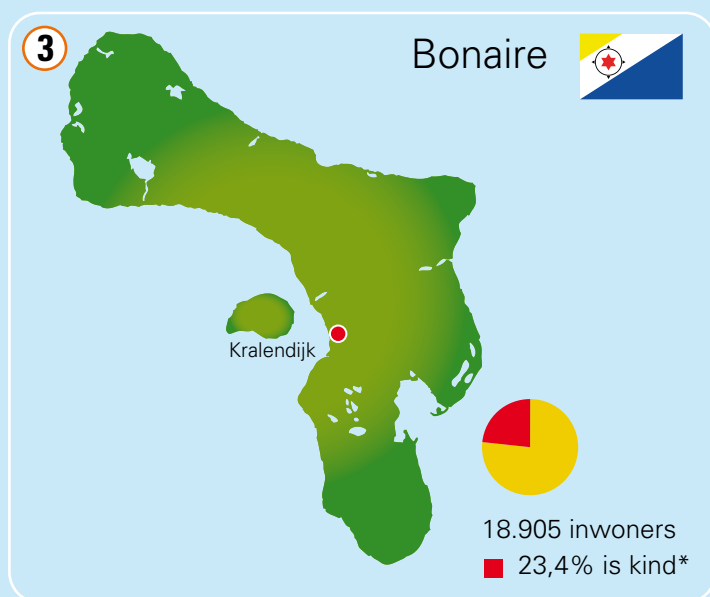
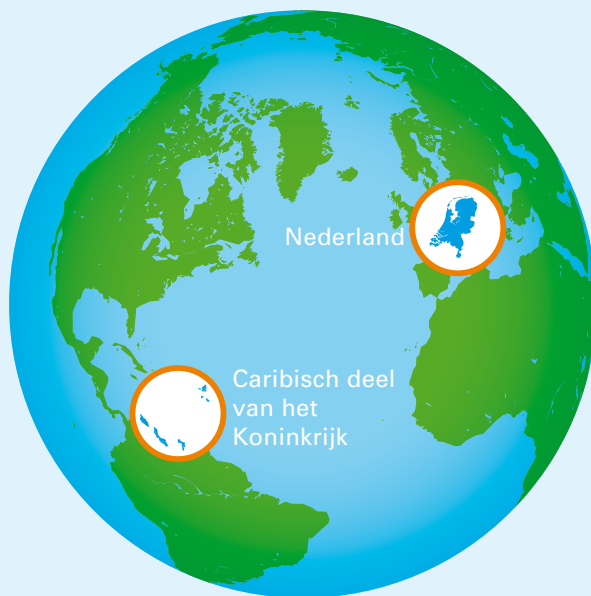
In Caribisch Nederland is sprake van grote armoede. Ook met meerdere banen is het voor velen een uitdaging om iedere maand te zorgen voor de eerste levensbehoeften. Zaken als kinderopvang, naschoolse opvang, sport of andere activiteiten zijn daardoor lastig te betalen. In extreme gevallen is er niet genoeg geld om (gezond) eten of kleren te kopen en komen kinderen met honger op school.

² J. de Bruijn, F. Kriek & K. de Vaan, *De aanpak van huiselijk geweld op de BES*, 2014.

Het **Koninkrijk der Nederlanden** bestaat uit vier landen: Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Bonaire, Sint Eustatius en Saba hebben een aparte status binnen Nederland. Zij heten **Caribisch Nederland**. Met de landen Aruba, Curaçao, en Sint Maarten vormen ze het **Caribisch deel van het Koninkrijk**.

■ Autonome landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden
Deze landen worden bestuurd door een eigen regering (1, 2 en 4).

■ Deze eilanden zijn sinds 2010 bijzondere gemeenten van Nederland (3, 5 en 6).

* jonger dan 20 jaar
Bron: CBS Statline, 1 januari 2015

Sinds 1 januari 2016 is in Caribisch Nederland de kinderbijslagvoorziening ingevoerd. Maar in Caribisch Nederland is er geen armoedegrens vastgesteld en heeft niet iedere inwoner een minimuminkomen (zie ook het College voor de Rechten van de Mens, *Advies in reactie op rapport van de commissie evaluatie staatkundige structuur BES*, 22 april 2016).

Leven in armoede heeft gevolgen voor kinderen op allerlei terreinen, waardoor ze zich onvoldoende kunnen ontwikkelen, ontplooiën en mee kunnen doen. Op basis van het VN-Kinderrechtenverdrag heeft de overheid een plicht om te voorkomen dat kinderen in armoede opgroeien en bij te springen als het ouders niet lukt om kinderen een toereikende levensstandaard te bieden.

Jeugdzorg³

De inspectie Jeugdzorg en de Inspectie Veiligheid en Justitie concludeerden in maart 2016 dat onder andere door opleiding en trainingen de kwaliteit van de jeugdzorg in Caribisch Nederland is verbeterd.⁴ En op Bonaire wordt gewerkt aan een residentiële behandelvoorziening voor kinderen van de BES-eilanden, die volgens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in september 2017 operationeel moet zijn.⁵

3 In Caribisch Nederland is de jeugdzorg anders geregeld dan in Europees Nederland. De Jeugd en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland (JGCN) is de uitvoeringsorganisatie en is belast met de uitvoering van de jeugdzorg, de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen en van de jeugdreclassering. Op Saba en Sint Eustatius voert het Centrum Jeugd en Gezin de taken van JGCN uit. JGCN valt organisatorisch onder de verantwoordelijkheid van Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De Voogdijraad is vergelijkbaar met de Raad voor de Kinderbescherming in Europees Nederland.

4 De inspectierapporten keken vooral naar de uitvoering van de jeugdzorg, in 2016 zal het beleid in de jeugdzorg geëvalueerd worden.

5 Brief 6 april 2016 minister BZK, *Kamerstukken II 2015-16*, 33 845, Nr. 16.

De inspectierapporten geven ook aan dat er nog veel verbetering mogelijk en nodig is. Zoals het vergroten van de veiligheid van kinderen, het trainen van medewerkers in het herkennen van fysiek en seksueel grensoverschrijdend gedrag, de hulp doelgerichter maken en de klachtenprocedure meer bekend maken. Daarnaast is het essentieel dat de kwaliteit, capaciteit en continuïteit van de professionals in de jeugdzorg verbeterd worden.

‘Jongeren vertrouwen helemaal niemand, zelfs hun eigen ouders soms niet. Het is best wel lastig om mensen te vertrouwen, en als ze dan ook steeds weer wisselen van positie en weer weggaan lukt het helemaal niet.’ (Deskundige, 2016)

Jeugdstrafrecht

In Caribisch Nederland geldt het Nederlandse jeugdstrafrecht niet en ontbreekt het aan adequate voorzieningen, zoals crisisopvang of voorzieningen om alternatieve straffen uit te voeren. Er is ook geen jeugdgevangenis en kinderen van Sint Eustatius of Saba moeten, als zij een gevangenisstraf opgelegd krijgen, naar de gevangenis op Bonaire. Voor een Jeugd TBR (vergelijkbaar met de PIJ-maatregel (Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen) in Europees Nederland) moet een minderjarige naar een Justitiële Jeugdinstelling in Nederland.

Het jaarverslag 2014 van het Openbaar Ministerie BES laat zien dat het aantal jeugdige verdachten op alle drie de eilanden is afgenomen. Onduidelijk is of dit te maken heeft met het gebrek aan registeren of met een daadwerkelijke afname van zaken.

De aanpak van jeugdige delinquenten is de afgelopen jaren verbeterd door het gebruik van drie modellen die in ernst en zwaarte oplopen. Een licht strafbaar feit, zoals spijbelen en kleine diefstallen, wordt vaak afgedaan met een buitengerechtelijke afdoening. Als er sprake is van een aangifte van een strafbaar feit zal de Voogdijraad de Officier van Justitie adviseren over de aard van de strafrechtelijke afdoening. Bij ernstige delicten zal de minderjarige verdachte voor de rechter moeten verschijnen. De minister van Veiligheid en Justitie zegt te willen onderzoeken of het invoeren van het jeugdstrafrecht in Caribisch Nederland haalbaar is.

Kinderrechteneducatie en participatie

Kinderen krijgen in Caribisch Nederland doorgaans niet de kans om als volwaardige burgers mee te doen. Niet thuis, niet op school, niet in de samenleving op het eiland.

‘Kinderen moeten echt gewoon luisteren en getraind worden. Volwassen schreeuwen in het algemeen ook tegen kinderen. En de kinderen horen de hele dag niets anders dan ‘behave, behave.’ (Deskundige, 2016)

Het goed informeren van kinderen over hun rechten kan helpen om kinderen in de gelegenheid te stellen mee te doen in de samenleving. Dit kan op allerlei verschillende manieren. Bijvoorbeeld door, aandacht voor kinderrechten(educatie), initiatieven van organisaties om kinderen en jongeren intensief te betrekken bij activiteiten en het verbeteren van de bereikbaarheid van de Kinderombudsman voor kinderen die wonen in Caribisch Nederland. Ook de Nationale ombudsman vindt dat de Kinderombudsman zich meer op Caribisch Nederland moet richten. ‘De Kinderombudsman is er voor heel Nederland, je kunt niet zomaar een stukje van het land overslaan’.⁶

Tot slot

Het leven voor kinderen in Caribisch Nederland is de afgelopen jaren op een aantal punten verbeterd en er is meer aandacht gekomen voor deze kinderen. Maar er bestaan nog grote zorgen over de omstandigheden waarin zij opgroeien. Er ligt een taak voor zowel maatschappelijke organisaties, de openbare lichamen als voor Europees Nederland om op alle bovengenoemde thema’s meer verbeteringen zichtbaar te maken.

Kinderen in Caribisch Nederland verdienen dezelfde kansen als kinderen in Europees Nederland.

⁶ Caribisch Netwerk, <http://caribischnetwerk.ntr.nl/2016/04/14/caribisch-nederland-heeft-kinderombudsman-nodig/>.

Achtergrondinformatie

De drie eilanden zijn sinds 2010 bijzondere gemeenten van Nederland en ingericht als openbare lichamen. Dat is vergelijkbaar met de indeling van gemeenten in Europees Nederland. Het openbaar lichaam heeft een eilandsraad, bestaande uit gekozen leden, die het beleid bepaalt en de uitvoering ervan controleert. Het bestuurscollege is verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur en bestaat uit een gezaghebber (vergelijkbaar met een burgemeester) en gedeputeerden (zoals wethouders).

Vaak worden Bonaire, Sint Eustatius en Saba in een adem de BES-eilanden of Caribisch Nederland genoemd. De eilanden zijn vergelijkbaar omdat ze alle drie in Caribisch gebied liggen, maar ze hebben elk hun eigen karakteristieken. Ook wat afstand betreft zit er nogal een verschil tussen de eilanden: tussen Bonaire en de twee bovenwindse eilanden Saba en Sint

Eustatius ligt 800 kilometer. Op de drie eilanden wonen samen ruim vijfduizend kinderen. Het aantal mensen in de leeftijd van 0 tot 20 jaar is 4417 op Bonaire, 844 op Sint Eustatius en 354 op Saba.¹

De cultuur op een Caribisch eiland is anders dan in Europees Nederland. Het leven speelt zich bijvoorbeeld veel meer buiten af. Ook wezen de in 2013 geïnterviewde deskundigen op de gevoeligheid van eilandbewoners ten opzichte van de vroegere overheersers, een laag zelfbeeld van mensen en het slavernijverleden.¹ Deze aspecten hebben rechtstreeks effect op de opvoeding van kinderen en datgene wat van generatie op generatie wordt doorgegeven.

¹ CBS Statline, cijfers van 1 januari 2015, <http://statline.cbs.nl>.

Kinderrechten & kindermishandeling

Kinderrechtenbeginselen

- Kinderen moeten worden beschermd tegen alle vormen van kindermishandeling binnen en buiten het gezin (Artikel 19, 20 en 34 IVRK).
- Alle kinderen in Nederland hebben recht op bescherming tegen kindermishandeling, dus óók kinderen zonder verblijfsstatus (asielzoekerskinderen en ongedocumenteerde kinderen) (Artikel 2 en 22 IVRK).

- De Nederlandse staat dient al het mogelijke te doen om kinderen die slachtoffer (dreigen te) zijn van kindermishandeling te ondersteunen en passende hulp te bieden (Artikel 3 lid 2, 4, 19, 39 IVRK).

- Het belang van het kind staat centraal in de preventie en aanpak van kindermishandeling (Artikel 3, 19 en 39 IVRK).

- Ouders worden actief ondersteund bij de opvoeding van hun kind (Artikel 5 en 18 IVRK).
- Kinderen moeten worden betrokken in de ontwikkeling en uitvoering van het beleid ter voorkoming van kindermishandeling (Artikel 12 IVRK).

Indicatoren	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Aantal wachtenden AMK/AMHK (Veilig Thuis) langer dan vijf dagen ¹	395	279	15	X ⁴	X ⁴	X ⁴	X ⁴	X ⁴
Aantal AMK-/AMHK (Veilig Thuis) onderzoeken ³	16.156	16.587	18.076	19.254	19.453	19.793 ⁵	19.110 ⁶	X ⁷
Aantal AMK-/AMHK-(Veilig Thuis) adviezen ²	36.790	42.849	43.925	46.739	45.887	46.922 ⁵	46.415 ⁶	X ⁷
Gemiddelde doorlooptijd in weken tussen melding en einde onderzoek AMK/AMHK (Veilig Thuis)	11,5	11,3	11,1 ³	X ⁴	X ⁴	X ⁴	X ⁴	X ⁴

- 1 Bron: Kamerstukken II 2009-2010-11 31 839, nr. 51. Vanaf 1 januari 2015 is het voormalig AMK en SHG samengevoegd in het AMHK (Veilig Thuis).
- 2 Bron: Jaarrapportage AMK.
- 3 Bron: Brancherapportage Jeugdzorg 2010, Jeugdzorg Nederland. De cijfers gaan over het eerste kwartaal van het betreffende jaar.
- 4 De cijfers zijn vanaf 2011 niet meer beschikbaar.
- 5 Bron: Jaarverslag Jeugdzorg Nederland 2013.
- 6 Bron: CBS Kindermishandeling 2014. Per abuis is vorig jaar het aantal 27.875 opgenomen. Dit aantal verwijst naar het aantal unieke kinderen dat bij onderzoeken is betrokken. Het totaal aantal unieke onderzoeken (los van of daar 1 of meerdere kinderen bij zijn betrokken) was in 2014 19.110.
- 7 Vanwege kwaliteitsproblemen in de cijfers per VT-regio geeft het CBS dit jaar geen landelijk cijfer.

Beleidsaanbevelingen

- 1 Zorg ervoor dat kindermishandeling daadwerkelijk stopt én verbeter het toezicht op veiligheid.
- 2 Installeer een landelijk coördinerend orgaan voor de aanpak van kindermishandeling zoals is voorgeschreven in internationale regelgeving. Dit maakt het mogelijk te werken vanuit een landelijke visie met bijbehorende begroting, volgens een meer uniforme werkwijze, conform strenge kwaliteitseisen wat op centraal niveau wordt gemonitord en geëvalueerd. Vanuit dit orgaan dient ook de periodieke dataverzameling van de prevalentie en aanpak van kindermishandeling binnen het hele Koninkrijk te worden georganiseerd.
- 3 Betrek kinderen actief bij de aanpak van kindermishandeling. Investeer in participatie en (mede)zeggenschap van het mishandelde kind en laat zijn/haar mening meewegen bij beslissingen over zijn/haar leven.
- 4 Versoepel de regelgeving die vereist dat beide ouders toestemming moeten geven voor een intakegesprek en diagnostiek bij (een vermoeden van) kindermishandeling.
- 5 Geef specifieke aandacht aan kinderen die extra risico lopen om slachtoffer te worden van mishandeling, misbruik of (affectieve) verwaarlozing.
- 6 Maak strafrechtelijke procedures voor alle minderjarige slachtoffers kindvriendelijk.

Kinderrechten en kindermishandeling

UNICEF Nederland en Defence for Children vinden het positief dat in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) de toepassing van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling onder de betrokken beroepsgroepen is onderzocht en er een programma is gestart om de aanpak van kindermishandeling te verbeteren. Ook waarderen UNICEF Nederland en Defence for Children het belang dat de staatssecretaris van VWS hecht aan het monitoren van de veiligheid van het kind (*Kamerstukken II 2015-16, 28345, nr. 153*). Het is echter nog onduidelijk wat er wordt gedaan om ervoor te zorgen dat Veilig Thuis deze taak daadwerkelijk kan uitvoeren en hoe dit moet gebeuren.

Vanaf 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het hele spectrum in de aanpak van kindermishandeling. De Kinderombudsman stelt dat sinds de transitie de toegang tot jeugdhulp niet goed verloopt en dat er bij veel gemeenten sprake is van een gebrek aan deskundigheid over de aanpak van kindermishandeling (*De zorg waar ze recht op hebben*, de Kinderombudsman 2015). Tevens blijkt uit onderzoek in opdracht van het ministerie van VWS dat gemeenten zich niet altijd bewust zijn van hun toezichthoudende rol met betrekking tot de implementatie van de meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling (*Quickscan meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling*, Ministerie van VWS en BMC 2015).

1 Zorg dat kindermishandeling stopt en verbeter het toezicht op veiligheid

De Vereniging van Nederlands Gemeenten (VNG) is met steun van de Rijksoverheid gestart met het programma 'Veilig Thuis en Gecertificeerde Instellingen' onder meer gericht op een kwaliteitsverbetering bij Veilig Thuis-organisaties. UNICEF Nederland en Defence for Children zouden willen zien dat verzekerd wordt dat Veilig Thuis-organisaties beschikken over voldoende capaciteit en middelen om hun kerntaken en verantwoordelijkheden uit te voeren en naast een veiligheidsplan, ook een herstel- en hulpverleningsplan op te kunnen stellen. Verontrustend is dat de Inspectie Jeugdzorg in haar inspectierapporten oordeelt dat tweederde van de Veilig Thuis-organisaties het toezicht op de veiligheid van alle leden van gezinnen en huishoudens moet verbeteren, met name van gezinnen en huishoudens die op wachtlijsten staan (*De kwaliteit van Veilig Thuis Stap 1*, Inspectie Jeugdzorg 2016).

2 Installeer een landelijk coördinerend orgaan

De Veilig Thuis-organisaties zijn onderling niet gebonden aan één landelijk vastgestelde visie en één uniforme werkwijze die garandeert dat een mishandeld kind in Zaanstad op een vergelijkbare wijze door Veilig Thuis wordt geholpen als een mishandeld kind in Heerlen. Het hanteren van het Model Handelingsprotocol dat door de VNG is opgesteld is niet verplicht en biedt te veel ruimte voor regionale invullingen (*Werkwijze Veilig Thuis: een quickscan*, Defence for Children 2016). In de aansturing vanuit de gemeenten en in de financiering van de Veilig Thuis-organisaties bestaan eveneens grote regionale verschillen (*De kwaliteit van Veilig Thuis Stap 1*, Inspectie Jeugdzorg 2016). UNICEF Nederland en Defence for Children vinden het onwenselijk dat er grote regionale verschillen zijn in de uitvoering tussen Veilig Thuis-organisaties.

Volgens UNICEF Nederland en Defence for Children is voor een effectieve aanpak van kindermishandeling landelijke aansturing nodig in de vorm van een landelijk coördinerend orgaan dat zorgt voor de randvoorwaarden, zoals is voorgeschreven in internationale regelgeving (*General Comment 13* van het VN-Kinderrechtencomité). Dit orgaan dient erop toe te zien dat er in de aanpak van kindermishandeling gewerkt wordt vanuit een landelijke visie waarin gestuurd wordt op resultaten, met voldoende middelen, volgens een meer uniforme werkwijze, conform de strenge kwaliteitseisen die gelden voor de aanpak van kindermishandeling, waarbij de uitvoering goed wordt gemonitord en geëvalueerd. Duidelijk moet zijn of het kind is geholpen. Bovendien is landelijke registratie hierbij van groot belang. Er is echter al enkele jaren geen zicht meer op de tijd die gemelde kinderen moeten wachten bij Veilig Thuis, omdat dat niet wordt geregistreerd. Een stap in de goede

Caribisch Nederland

Huiselijk geweld vormt een groot probleem op de eilanden. De aard en omvang van huiselijk geweld wordt echter onvoldoende geregistreerd (*De aanpak van huiselijk geweld op de BES-eilanden*, De Bruijn, Kriek, De Vaan 2014). Het VN-kinderrechtencomité heeft de Nederlandse regering expliciet aanbevolen om de dataverzameling over kindermishandeling te verbeteren en te verzamelen in alle landen van het Koninkrijk. Het tegengaan van geweld tegen kinderen vormt één van de speerpunten van de Taskforce Kinderrechten en huiselijk geweld Caribisch Nederland (*Kamerstukken II 2014/15*, 351472). Vanaf 2014 is veel geïnvesteerd in het tegengaan van geweld in Caribisch Nederland. Het is van groot belang dat de ontwikkelingen worden gevolgd.

UNICEF Nederland en Defence for Children dringen dan ook sterk aan op het verzamelen van cijfers om de prevalentie van kindermishandeling en aanpak van kindermishandeling, met een specificatie naar risicogroepen, in (Caribisch) Nederland in kaart te brengen.

Op welke manier moeten slachtoffers van kindermisbruik verhoord worden volgens de kinderen en jongeren?

Deze jongere staat model en heeft niet per definitie met het thema te maken gehad in het dagelijks leven.

richting is dat alle Veilig Thuis-organisaties nu beleidsinformatie aanleveren aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). 2015 is echter een overgangsjaar, waarin door het hanteren van verschillende registratiesystemen nu nog geen betrouwbare landelijke jaarcijfers beschikbaar zijn. Het CBS heeft over 2015 wel per Veilig Thuis-organisatie de beschikbare cijfers gepubliceerd.

3 Betrek kinderen actief en zorg voor voldoende expertise bij professionals om dit te faciliteren

Professionals geven aan dat zij het voeren van gesprekken met het kind en/of de ouders als lastig ervaren. In het bijzonder is er behoefte aan gesprekstechnieken om in gesprek te gaan met jonge kinderen en kinderen of ouders met een verstandelijke beperking (*Quickscan meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling*, Ministerie van VWS en BMC 2015; *Kamerstukken II 2015-16*, 28345, nr. 153). Kinderen actief betrekken is van cruciaal belang. UNICEF Nederland en Defence for Children vinden het dan ook essentieel dat professionals in gesprek gaan met het kind en daartoe over voldoende kennis en vaardigheden beschikken.

4 Geen dubbel toestemmingsvereiste voor het stellen van een diagnose bij kindermishandeling

UNICEF Nederland en Defence for Children juichen het toe dat er een handreiking komt over de toepassing van het dubbele toestemmingsvereiste door professionals die kinderen onderzoeken en behandelen, gebaseerd op de huidige regelgeving (*Kamerstukken II 2015-16*, 28345, nr. 153). Voor medisch en psychologisch onderzoek of behandeling van kinderen moeten beide ouders met gezag hun toestemming verlenen. Mishandelende ouders geven vaak geen toestemming voor diagnostisch onderzoek bij hun kind naar de gevolgen van het geweld. Het geven van toestemming kan bovendien onderdeel zijn van de strijd tussen ouders (*Zero tolerance-beleid kindermishandeling lijkt logisch*, Van Dijke e.a. 2015).

Kinderen en jongeren

'Op welke manier moeten slachtoffers van kindermisbruik verhoord worden volgens kinderen en jongeren?'

- Er moeten andere soort verhoorkamers zijn voor kinderen onder de dertien jaar en voor tieners. Een meisje van 16 gaat niet bij een pop aanwijzen waar ze aangeraakt is. Er moeten ook aanpassingen aan de verhoorkamer gedaan worden specifiek voor jongens en meisjes.
- Verhoorkamers voor minderjarigen moeten warme kleuren hebben en schilderijen waar ze naar kunnen kijken, zodat ze niet steeds naar de verhoorder hoeven te kijken.
- De politie moet niet te streng zijn en geen kwetsende vragen stellen. Ook moeten ze tijdens een verhoor normale kleding dragen, dus geen uniform.
- Er mag 1 verhoorder aanwezig zijn, niet meerdere. De verhoorder moet kalm, goed verstaanbaar en begripvol zijn. Dan kan er een vertrouwensband worden opgebouwd met het slachtoffer.
- Je zou een verhoor kunnen opnemen, zodat anderen dat kunnen zien en de vragen niet opnieuw gesteld moeten worden. Dat is zwaar voor het kind.

De handreiking gaat volgens UNICEF Nederland en Defence for Children nog niet ver genoeg. Wetgeving moet het mogelijk maken om in gevallen waarin kindermishandeling wordt vermoed het belang van het kind te laten prevaleren boven het belang van de ouders. De dubbele toestemming is al vereist voor een eerste intake bij een hulpverlener. Het is nodig om het dubbele toestemmingsvereiste voor een intake-gesprek te versoepelen en het stellen van een diagnose bij (een vermoeden van) kindermishandeling bij wet vrij te stellen van een dubbele toestemming.

5 Specifieke aandacht voor kinderen die extra risico lopen

UNICEF Nederland en Defence for Children vinden het belangrijk dat inzichtelijk wordt hoeveel kinderen behoren tot een groep kinderen die extra risico loopt (opnieuw) slachtoffer te worden van misbruik of mishandeling en dringen er bij de gemeenten op aan om specifiek aandacht te hebben voor de veiligheid van deze kinderen. Gedacht wordt onder meer aan kinderen in pleegezinnen en instellingen, asielzoekerscentra en gezinslocaties, kinderen van ouders met psychi(atri)sche of verslavingsproblematiek, kinderen in de vrouwen- en maatschappelijke opvang en kinderen met een beperking.

6 Maak strafrechtelijke procedures kindvriendelijk voor alle minderjarige slachtoffers

Met de inwerkingtreding per 1 maart 2015 van de Richtlijn voor strafvordering kindermishandeling heeft de strafrechtelijke aanpak van kindermishandeling meer gewicht gekregen. Deze richtlijn gaat echter niet in op de bejegening van minderjarige slachtoffers in het strafproces. Uit het onderzoek van Defence for Children naar de positie van minderjarige slachtoffers van seksueel misbruik in het strafproces blijkt dat de strafrechtelijke procedure voor minderjarigen van 12 jaar en ouder nauwelijks is aangepast aan hun capaciteiten en behoeften (*Minderjarige slachtoffers van seksueel misbruik in het strafproces*, Defence for Children 2015). UNICEF Nederland en Defence for Children vinden het positief dat er binnen justitie meer aandacht komt voor de positie van minderjarige slachtoffers. De implementatie van de EU-richtlijn met minimumnormen voor de rechten en bescherming van slachtoffers van misdrijven speelt hierin een belangrijke rol. UNICEF Nederland en Defence for Children pleiten voor een herziening van het gehele strafproces voor minderjarige slachtoffers, zodat deze voor alle minderjarige slachtoffers van misdrijven kindvriendelijker wordt.

Kinderrechten & jeugdhulp

Kinderrechtenbeginselen

- Alle kinderen hebben, zonder onderscheid, recht op toegang tot passende jeugdhulp wanneer zij dit nodig hebben (artikel 2, 3, 5, 18, 22 lid 2, 23, 24 en 39 IVRK).
- Kinderen en hun ouders en/of verzorgers worden actief betrokken bij de besluitvorming rond de inzet van jeugdhulp en de invulling en beoordeling van de kwaliteit van de jeugdhulp (artikel 5, 9 lid 2, 12 en 18 lid 1 IVRK).

- Alles moet erop gericht zijn het kind op te laten groeien in een veilige gezinsomgeving: dit geldt uitdrukkelijk ook voor kinderen die niet thuis kunnen opgroeien (artikel 3 lid 2 en 3, 19 en 20 IVRK).

- De inzet is om jeugdhulp in het gedwongen kader te voorkomen (artikel 3 lid 2, 9 lid 1, 20, 25 en 37 IVRK).

- Uithuisplaatsing in een instelling voor gesloten jeugdzorg mag alleen als een uiterste maatregel worden ingezet en voor de kortst mogelijke passende duur (artikel 3, 20 en 37 sub a IVRK).

- Voor de zorg voor de jeugd moeten er voldoende middelen beschikbaar zijn (artikel 3 lid 2 en 3, 4, 18 lid 2, 19 lid 2 IVRK).

Indicatoren	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Verskil met 2014
Totaal aantal jongeren met jeugdhulp tot 23 jaar	-	-	382.440 ¹	381.530 ²	X	X	347.930 ³	-
Residentiële jeugdzorg exclusief pleegzorg	-	-	11.775	11.875	X	X	13.065 ⁴	-
Aantal 'unieke' jeugdigen gesloten jeugdzorg peildatum 31 december	-	-	-	-	1.503	1.413	1.275 ⁵	-10%
Aantal kinderen in de pleegzorg	23.355	24.150	20.498	20.949	21.606	21.880 ⁶	- ⁷	-
Aantal onder toezichtstellingen tot 18 jaar peildatum 31 december	33.168	32.565	32.062	30.745	28.511 ⁸	25.395 ⁹	21.655 ¹⁰	-15%

1 CBS Statline: <http://statline.cbs.nl/>.

2 CBS Statline: <http://statline.cbs.nl/>.

3 CBS Statline: <http://statline.cbs.nl/>.

4 CBS Statline: <http://statline.cbs.nl/>.

5 Het aantal jeugdigen met gesloten jeugdzorg in 2015 bevat zowel Jeugdzorg Plus plaatsingen als BOPZ-plaatsingen met een rechtelijke machtiging. CBS Statline: <http://statline.cbs.nl/>.

6 In 2014 hebben 21.880 jeugdigen voor korte of langere tijd gebruikt gemaakt van pleegzorg en waren er 16.223 pleeggezinnen. Dit is het aantal 'unieke' pleegkinderen. Zie factsheet pleegzorg 2014 op www.pleegzorg.nl.

7 In april 2016 zijn de cijfers nog niet beschikbaar van factsheet Pleegzorg.

8 Tweede Kamer, vergaderjaar 2014-2015, 31 839, nr. 480.

9 Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 31 839, nr. 482.

10 CBS Statline: <http://statline.cbs.nl/>.

Beleidsaanbevelingen

- 1 Waarborg de continuïteit en rechtsgelijkheid van alle jeugdhulp in het nieuwe jeugdstelsel. Garandeer dat alle minderjarigen de jeugdhulp krijgen die ze nodig hebben en stel hiervoor landelijk uniforme minimumeisen.
- 2 Betrek kinderen en jongeren bij het evalueren van jeugdhulpbeleid en in het bijzonder bij de invulling en beoordeling van de kwaliteit van de jeugdhulp. De staatssecretaris van VWS neemt zijn verantwoordelijkheid en houdt toezicht op de kwaliteit en het aanbod van jeugdhulp.
- 3 Pas de Jeugdwet zo aan dat deze geen onderscheid maakt tussen rechtmatig en niet-rechtmatig in Nederland verblijvende kinderen.
- 4 Zorg dat het belang van het kind centraal staat in het armoede- en schuldenbeleid.
- 5 Zie erop toe dat de besluitvorming over een ondertoezichtstelling en/of uithuisplaatsing van een kind zorgvuldig plaatsvindt, dat het kind hierbij betrokken wordt en dat ingevoerde methoden en behaalde resultaten niet teniet worden gedaan door bezuinigingen op jeugdhulp van de gemeenten.
- 6 Zie erop toe dat een plaatsing in een instelling voor gesloten jeugdzorg een uiterste middel is en zorg op tijd voor voldoende aanbod van passende zorg om een gesloten plaatsing te voorkomen. Plaats geen minderjarigen in de gesloten jeugdzorg zonder een voorafgaande rechterlijke toets. Harmoniseer de wetgeving op het gebied van jeugdzorg, strafrecht en GGZ, zodat alle gesloten geplaatste kinderen dezelfde rechten hebben.
- 7 Verbeter de zorg voor zestien-plussers die een pleeggezin of instelling verlaten.

1 Het nieuwe Jeugdstelsel: een terugblik

UNICEF Nederland en Defence for Children zien dat sinds 1 januari 2015 hard gewerkt is door gemeenten, ambtenaren en hulpverleners aan een goed verloop van de decentralisatie. Gemeenten hebben laten zien dat de decentralisatie kansen biedt. Zo grijpen sommige gemeenten de decentralisatie aan om kinderrechten een plek te geven in het gemeentelijk beleid. Naast positieve initiatieven op gemeentelijk niveau, zijn er ook zorgwekkende signalen.

Een van die signalen is dat de wijkteams nog niet op volle kracht zijn, zo blijkt uit het rapport *Sociale (wijk)teams in beeld* van Movisie. Dit terwijl het juist de taak is van wijkteams om tijdig problemen binnen een gezin te signaleren. Te meer nu blijkt uit cijfers van het CBS dat in 2015 24.650 jongeren met jeugdhulp zonder verblijf worden bijgestaan door een wijkteam. Ook blijkt uit de Jaarrapportage 2015 van de Monitor Transitie Jeugd dat het doorverwijzen naar de juiste hulp niet altijd goed verloopt. Tevens bestaan er zorgen of een kind wel snel genoeg de juiste zorg ontvangt. Niet alleen kinderen en jongeren, maar ook ouders en pleegouders geven aan dat het onduidelijk is wat er is veranderd en wat de nieuwe verdeling van verantwoordelijkheden met zich meebrengt.

2 Toegang en kwaliteit

Een speerpunt van de nieuwe Jeugdwet was dat een transformatie zou plaats vinden binnen de jeugdhulp. UNICEF Nederland en Defence for Children zien dat de toegang, kwaliteit en werkwijze onvoldoende zijn verbeterd. Dit blijkt onder meer uit de Jaarrapportage 2015 van de Monitor Transitie Jeugd, het rapport *Ervaringen van instellingen na een jaar decentralisatie* van Regioplan en het rapport *De zorg waar zij recht op hebben deelrapportage 3 van 3* van de Kinderombudsman. Terugkerend signaal is dat de toegang tot jeugdhulp en de verwijzing naar jeugdhulp niet goed verloopt. Volgens de Jaarrapportage 2015 van de Monitor Transitie Jeugd zijn er met name problemen rond het persoonsgebonden budget (hierna: PGB) en de herindicatie van het PGB. Daarnaast zijn er nog steeds signalen over wachtlijsten zoals bij Veilig Thuis en bij aanbieders van gespecialiseerde jeugdhulp, zoals de jeugd-ggz. Een aandachtspunt blijft de onduidelijkheid over de wachtlijsten en het ontbreken van cijfers hierover. Problematisch is verder dat de toegenomen administratieve lasten een negatieve weerslag hebben op de jeugdhulp. Voorkomen moet worden dat het specialistische aanbod sneuvelt door kostenbesparing en de jeugdhulp onder druk komt te staan door alle veranderingen. UNICEF Nederland en Defence for Children spreken de staatssecretaris erop aan zijn verantwoordelijkheid te nemen en toezicht te houden op de kwaliteit en het aanbod van jeugdhulp.

UNICEF Nederland en Defence for Children zien het als onderdeel van de transformatie dat kinderen en jongeren structureel worden betrokken bij de formulering van jeugdhulpbeleid en de invulling en beoordeling van de kwaliteit van de jeugdhulp. Het afgelopen jaar zagen we daar positieve voorbeelden van, zoals bij het Jeugdplatform Amsterdam. Het is belangrijk dat gemeenten en instellingen nog meer investeren in het organiseren van structurele inspraak en het faciliteren van de professionaliteit, continuïteit en ondersteuning daarbij.

3 Uitsluiting ongedocumenteerde kinderen in de Jeugdwet

Nog steeds wordt in de Jeugdwet onderscheid gemaakt tussen kinderen die niet rechtmatig in Nederland verblijven en kinderen met rechtmatig verblijf (art. 1.3 lid 2 Jeugdwet). Dit is verre van voldoende gerepareerd in het Uitvoeringsbesluit Jeugdwet (artikel 1.2) omdat de jeugdhulp steeds beperkt is tot een half jaar. UNICEF Nederland en Defence for Children roepen op om het onderscheid zo snel mogelijk op te heffen. Het onderscheid is in strijd met het non-discriminatie-beginsel.

Caribisch Nederland

Uit het onderzoek *De kwaliteit van de zorg door Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland Op Bonaire, Saba en Sint Eustatius* van de Inspectie Jeugdzorg blijkt dat de eerder gedane aanbevelingen van de Inspectie Jeugdzorg in 2013 zijn opgepakt maar dat er nog steeds zorgen zijn over de kwaliteit van jeugdzorg. Cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek ontbreken.

UNICEF Nederland en Defence for Children roepen op meer zicht te krijgen over de situatie rond jeugdhulp in Caribisch Nederland.

4 Armoede

Uit cijfers van het CBS Signalement Armoede en Sociale Uitsluiting blijkt dat in 2015 één op de acht kinderen in Nederland leeft in een gezin onder de armoedegrens. Kinderen krijgen te maken met een gebrek aan basisbehoeftes zoals onvoldoende eten, tekort aan kleding en uitsluiting van sociale activiteiten. Daarnaast komen er signalen binnen bij Defence for Children dat gezinnen die worden geconfronteerd met een uithuiszetting of een afsluiting van de nutsvoorzieningen eveneens te maken krijgen met een dreigende uithuisplaatsing van hun kinderen. Het oneigenlijk gebruik van deze verstrekkende kinderbeschermende maatregel is zeer verontrustend. In de praktijk blijkt dat het gemeenten ontbreekt aan een duidelijke opdracht omtrent het armoede- en schuldenbeleid. Niet alle gemeenten besteden in hun beleid aandacht aan het belang van het kind. Het is sterk afhankelijk van de gemeente van welke voorzieningen kinderen gebruik kunnen maken. Het belang van het kind dient centraal te staan in het armoede – en schuldenbeleid van iedere gemeente in Nederland.

5 Ondertoezichtstelling en uithuisplaatsingen

Ook in 2015 blijven de cijfers over het aantal uithuisplaatsingen een zorgpunt. Het blijft onduidelijk hoeveel kinderen jaarlijks uit huis worden geplaatst en hoeveel kinderen te maken krijgen met een drangtraject. In het drangtraject kunnen bepaalde elementen van de jeugdbeschermingsaanpak worden ingezet in het vrijwillig kader zonder rechterlijke toets. Voor ouders en kinderen is het niet

duidelijk wanneer zij in een vrijwillig kader meewerken aan hulpverlening of wanneer zij in een gedwongen kader zitten. UNICEF Nederland en Defence for Children roepen dringend op om inzicht te krijgen in deze groep en te rapporteren over de cijfers.

6 Gesloten plaatsingen

Er zijn veertien gesloten jeugdinstanties met in totaal 23 accommodaties en 1.162 beschikbare plekken. Uit cijfers van het CBS blijkt dat een groot aantal minderjarigen (1.275 jongeren tot 23 jaar) in 2015 voor korte of langere tijd in een gesloten jeugdinstantie werd geplaatst. Zij verbleven er gemiddeld 182 dagen.

In 2015 werd duidelijk dat er kinderen in een gesloten instelling verblijven zonder een rechterlijke machtiging. Dit beeld wordt bevestigd in de publicatie *Geen plaatsingen gesloten jeugdhulp zonder machtiging kinderrechter* van de Inspectie Jeugdzorg. Volgens artikel 37 van het VN-Kinderrechtenverdrag en hoofdstuk 6 van de Jeugdwet is een rechterlijke toetsing vereist bij de vrijheidsbeneming van kinderen. Het is schokkend en zorgwekkend dat Nederland deze regels niet naleeft. De regering moet erop toezien dat er geen minderjarigen op onrechtmatige wijze van hun vrijheid worden beroofd. Ook het ontbreken van een rechterlijke toets bij de voorwaardelijke gesloten machtiging is strijdig met het VN-Kinderrechtenverdrag. Artikel 6.1.6 van

Wanneer mag de overheid ingrijpen in het gezinsleven van een kind?

Deze jongere staat model en heeft niet per definitie met het thema te maken gehad in het dagelijks leven.

Kinderen en jongeren

'Wanneer mag de overheid ingrijpen in het gezinsleven van een kind volgens kinderen en jongeren?'

- Als ouders hun kinderen erg mishandelen en ze niet naar school laten gaan, zijn dat redenen waarom de overheid zich mag bemoeien met een gezin.
- Er moet altijd in het huis gekeken worden en met de ouders gesproken worden om te zien wat de situatie is. Er moet dan geprobeerd worden om het op te lossen in het gezin, zodat het kind niet uithuisgeplaatst wordt. Kinderen zijn het liefst bij hun ouders.
- Als kinderen niet goed verzorgd worden omdat er te weinig geld is, dan vind ik niet dat ze uit huis geplaatst moeten worden, maar dan moet de regering hen helpen.
- Als een kind echt in gevaar is, bijvoorbeeld als hij/zij wordt mishandeld, moet het kind snel ergens terecht kunnen. Liefst in een gezin.
- Broertjes en zusjes moeten samen blijven.
- Het is belangrijk dat kinderen niet lang hoeven te wachten tot ze weten waar ze gaan wonen.
- Als kinderen bij vreemden gaan wonen, heb je kans dat ze weglopen. Zij voelen zich meer op hun gemak bij mensen die zij kennen. Als ik met mijn tante woon, dan kan ik met haar praten, om me beter te voelen. Iemand die ik vertrouw.
- Er moet een vertrouwenspersoon voor het kind zijn. De stem van kinderen is heel belangrijk.
- Er moet training zijn voor ouders en pleegouders.

de Jeugdwet maakt het mogelijk dat de instelling kan beslissen om tot gesloten plaatsing over te gaan als de voorwaarden worden overtreden. Aanpassing van de wet op dit punt is nodig.

Zorgelijk is ook dat de rechtspositie van minderjarigen die in gesloten jeugdhulpinstellingen verblijven nog steeds verschilt van minderjarigen die in gesloten ggz- of justitiële jeugdinrichtingen verblijven (zie ook de thematische wetsevaluatie gedwongen zorg van ZonMW (*Kamerstukken II 2014-15*, 25 424, nr. 254). Ondanks toezeggingen vanuit het ministerie van VWS blijven concrete stappen uit en is er nog steeds geen termijn- of stappenplan bekend voor het harmoniseren van de regels.

7 Zorg aan 16-plussers

De 6.000 jongeren die jaarlijks een residentiële jeugdhulp-instelling of een pleeggezin verlaten, hebben recht op goede zorg en ondersteuning op weg naar zelfstandigheid. Helaas blijkt deze vervolgzorg in veel gemeenten nog niet beschikbaar. Een groot deel van de jongeren heeft begeleiding nodig bij financiën, het vinden van woonruimte en werk. Uit cijfers van Stichting Zwerfjongeren blijkt dat ongeveer 60% van de zwerfjongeren uit de jeugdhulp komt. Het VN-Kinderrechtencomité roept op tot voldoende voorlichting, het aanleren van vaardigheden en voldoende mogelijkheden voor jongeren die jeugdhulpinstellingen of pleegzorg verlaten. UNICEF Nederland en Defence for Children vragen van alle wethouders in Nederland om zorg en ondersteuning op weg naar zelfstandigheid een plek te geven in hun jeugdhulpbeleid en jongeren structureel daarbij te betrekken zodat de hulp aansluit bij wat zij nodig hebben.

Kinderrechten & jeugdstrafrecht

Kinderrechtenbeginselen

- De regering streeft naar de totstandkoming van aparte wetten, procedures, autoriteiten en instellingen voor kinderen die verdacht, vervolgd of veroordeeld worden voor het begaan van een strafbaar feit (artikel 40 lid 3 IVRK).
- Het belang van het kind en een pedagogische aanpak staan voorop in de toepassing van het jeugdstrafrecht (artikel 3 en 40 IVRK).
- Vrijheidsbeneming wordt slechts als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur gehanteerd (artikel 37 sub b IVRK).
- Ieder kind dat van zijn of haar vrijheid wordt beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en respect waarbij rekening wordt gehouden met zijn of haar leeftijd (artikel 37 sub c IVRK).
- Het beleid van de regering is er op gericht om zaken van minderjarigen waar dat mogelijk is 'buiten' het strafrecht om af te doen. Alternatieven voor detentie waaronder zorg, onderwijsvoorzieningen en toezicht en begeleiding zijn in ruime mate beschikbaar en toegankelijk (artikel 40 lid 3, sub b en lid 4 IVRK).
- Ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit heeft de garantie dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechtelijke instantie (artikel 40 lid 2 onder b, IVRK)
- Minderjarigen hebben recht op een volledige eerbiediging van hun privéleven gedurende alle stadia van het strafproces (artikel 16 en artikel 40 lid 2, sub b IVRK).

Indicatoren	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Verskil met 2014
Totaal aantal door de politie gehoorde minderjarige verdachten ¹	-	36.414	35.877	32.092	26.923	24.707	23.006	- 7%
Totaal aantal in verzekeringstellingen minderjarigen (uniek) ¹	-	7.569	6.741	6.011	5.565	5.458	5.977	+ 10%
Totaal in verzekeringstellingen minderjarigen (per jaar) ²	-	-	-	7.506	6.873	6.794	7.451	+ 10%
Totaal aantal minderjarigen in justitiële jeugdinrichtingen ³	2.557	2.406	2.136	1.999	1.520	1.270	1.029	- 19%
% minderjarigen in voorlopige hechtenis in justitiële jeugdinrichtingen op peildatum ⁴	73% (=265)	79% (=252)	74% (=219)	75% (=171)	74% (137)	79% (=85)	76% (=106)	-3%
Gemiddeld aantal dagen voorlopige hechtenis	36	38	40	40	38	37	29	-22%
Totaal aantal minderjarigen met een PIJ-maatregel op peildatum ⁴	64	47	42	40	30	15	23	+53%
Opname 12- en 13-jarigen in een justitiële jeugdinrichting	Niet bekend	33	43	23	27	18	12	-33%
16 en 17 jaar volgens volwassenrecht ⁵	66	51	56	50	56	X	X	
Aantal als minderjarige opgenomen personen in de DNA databank voor Strafzaken op 31 december ⁶	11.693 (23 sept peildatum)	14.800	17.313	20.281	22.649	24.283	25.962	+7%

Beleidsaanbevelingen

- 1 Moderniseer het onderdeel jeugd in het Wetboek van Strafvordering en breng het in lijn met artikel 37 en 40 van het VN-Kinderrechtenverdrag en Europese richtlijnen.
- 2 Zorg dat bij een overschrijding van de redelijke termijn het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk kan worden verklaard.
- 3 Vergroot de kennis van politie, Openbaar Ministerie en jeugdreclassering ten aanzien van alternatieven voor voorarrest en detentie en zorg op gemeentelijk niveau voor voldoende aanbod, waaronder forensische pleegzorg en herstelrechtelijke interventies.
- 4 Schrap artikel 15 Beginselenwet Justitiële Jeugdinstellingen zodat minderjarigen niet langer dan drie dagen in een politiecel kunnen verblijven. Zorg dat de aparte opleiding, kennis en specialisatie over jeugd terugkeren bij de Nationale Politie en het Openbaar Ministerie.
- 5 Onderzoek of de toepassing van voorarrest in politiecellen en justitiële jeugdinstellingen een uiterste maatregel is en of voldoende alternatieven beschikbaar zijn.
- 6 Schaf het voorbehoud van Nederland af dat toepassing van het volwassenstrafrecht op 16 en 17-jarigen mogelijk maakt. Schrap de mogelijkheid tot omzetting van een PIJ-maatregel in een TBS-maatregel uit de wet.
- 7 Sluit 12 en 13-jarigen niet in justitiële jeugdinstellingen op, maar pas alternatieven toe.
- 8 Zorg dat het belang en de leeftijd van minderjarigen zorgvuldig worden meegewogen in privacy-zaken.
- 9 Versterk de rechtspositie van minderjarige verdachten die via het Openbaar Ministerie een strafbeschikking krijgen.

Bron: Ministerie van Veiligheid en Justitie, Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), tenzij anders vermeld.

- 1 Bron: Landelijke database Nationale Politie.
- 2 Deze tabel telt de in verzekeringstellingen van minderjarigen die meer dan een keer per jaar in verzekering zijn gesteld apart mee.
- 3 Aantal minderjarigen dat aanwezig was in een justitiële jeugdinstelling op 1 januari plus het aantal minderjarigen dat in de loop van het jaar in een justitiële jeugdinstelling is geplaatst.
- 4 Op 1 januari van het daarop volgende jaar. Bijvoorbeeld het cijfer uit 2015 is vastgesteld op 1 januari 2016.
- 5 RACMIN, informatiesysteem Parket Generaal van het Openbaar Ministerie.
- 6 Nederlandse DNA-databank voor Strafzaken, Nederlands Forensisch Instituut.

Kinderrechten en jeugdstrafrecht

Het VN-Kinderrechtenverdrag is niet meer weg te denken uit het jeugdstrafrecht en heeft tot zichtbare verbeteringen geleid in wet, beleid en praktijk. Het aantal kinderen dat in justitiële jeugdinstellingen verblijft is in 2015 verder afgenomen en meer dan gehalveerd ten opzichte van vijf jaar geleden. Ook daalde het aantal politieverhooren en worden er steeds meer alternatieven voor detentie

toegepast en ontwikkeld. Maar, waar voor minderjarigen die door een rechter zijn veroordeeld geldt dat hun rechten steeds beter gewaarborgd zijn, geldt voor minderjarige verdachten die met de politie en het Openbaar Ministerie te maken hebben dat er te weinig rekening wordt gehouden met leeftijd en de bijzondere rechtspositie van minderjarigen in het strafrecht.

1 Modernisering van het jeugdstrafprocesrecht

In de eerste fase van het strafproces verschillen de rechten van minderjarigen maar weinig van volwassenen. Het wetboek van Strafvordering kent maar enkele specifieke bepalingen voor jeugd. In 2016 en 2017 wordt het Wetboek van Strafvordering gemoderniseerd. Dit is een kans om kinderrechten op te nemen in de aparte afdeling voor jeugd. Ook is het een goed moment om het wetboek meer in lijn te brengen met kindgerichte Europese regelgeving, waaronder de praktische Guidelines on child-friendly Justice van de Raad van Europa en de op 21 april 2016 aangenomen richtlijn 'Procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklagde zijn in een strafprocedure' van het Europees Parlement en Raad van de Europese Unie. Om te komen tot een verbeterd kindgericht systeem zijn extra rechtswaarborgen nodig zodat rekening wordt gehouden met de leeftijd en kwetsbaarheid van minderjarige verdachten die door de politie worden verhoord, in verzekering zijn gesteld of in voorlopige hechtenis zitten. Daarnaast is er een speciale wettelijke regeling nodig voor de toepassing van herstelrecht in zaken van minderjarigen, dient de rechtspositie van minderjarigen die een OM-afdoening krijgen versterkt te worden en moet het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk verklaard kunnen worden als de redelijke termijn waarbinnen rechtszaken worden afgedaan wordt overschreden.

2 Minderjarigen in politiecellen

Opvallend is dat in 2015 het aantal minderjarigen dat door de politie werd verhoord daalde ten opzichte van 2014, terwijl het aantal in verzekeringstellingen onder minderjarigen met 10% toenam. In 2015 verhoorde de politie 23.006 minderjarige verdachten een keer of vaker. In totaal werden er 7.451 minderjarigen in verzekering gesteld. Zij verblijven soms kort, maar soms ook meerdere nachten in de politiecel. Onbekend is of beschikbare alternatieven zoals (elektronisch) huisarrest of bijzondere voorwaarden, tijdens de in verzekeringstelling voldoende worden toegepast. Politie en het Openbaar Ministerie kunnen veel meer doen om ervoor te zorgen dat opsluiting een uiterste maatregel is. De huidige wettelijke criteria voor het verblijf in de politiecel of cellencomplex zijn te ruim; dit zou maximaal drie dagen moeten zijn met een rechterlijke toets binnen 24 uur. Ook is het belangrijk te onderzoeken of een maximum verblijf van 24 uur in de politiecel haalbaar is zoals in de meeste Europese landen geldt.

In 2012 voerde de politie veertien kindgerichte maatregelen door voor minderjarigen die in een politiecel verblijven. Uit het rapport van de Inspectie voor Veiligheid en Justitie (2015) blijkt dat de implementatie van deze maatregelen achter blijft.

Verder is het belangrijk dat politie en het Openbaar Ministerie meer investeren in kennis en specifieke expertise over hoe rekening te houden met de leeftijd en het belang van het kind.

Caribisch Nederland

Op de eilanden van Caribisch Nederland worden gegevens over strafvervolgning en vrijheidsbeneming van minderjarigen nauwelijks bijgehouden. Er zijn weinig aparte bepalingen voor jeugdstrafrecht in de wet opgenomen, er zijn geen justitiële jeugdinstellingen en bij de politie en het Openbaar Ministerie werkt geen gespecialiseerd personeel. Wel wordt er veel gebruik gemaakt van buitengerechtelijke afdoeningen en taakstraffen in het kader van de OM-afdoening. Deze worden ingezet om zoveel mogelijk strafzaken van minderjarigen buiten de rechter om af te doen. Het Openbaar Ministerie noemt in haar jaarverslag het gemis van jeugdstrafrecht als een knelpunt.

Het Nederlands Forensisch Instituut beheert ook de DNA-databank van Caribisch Nederland. Daar zaten op 31 december 2015 in totaal 120 DNA-profielen in, maar er wordt niet apart geregistreerd of deze als minderjarige of als meerderjarige zijn opgenomen.

Hoe kunnen kinderen die een strafbaar feit plegen van hun fouten leren?

Deze jongere staat model en heeft niet per definitie met het thema te maken gehad in het dagelijks leven.

3 Alternatieven voor voorlopige hechtenis

76% van de minderjarigen die in een cel zitten, is niet veroordeeld maar wacht nog op een uitspraak en in voorlopige hechtenis. Voor sommigen geldt dat het verblijf in voorlopige hechtenis even lang duurt als de totale straf. Alternatieven voor detentie, zoals forensische pleegzorg, herstelrecht en nachtdetentie, zijn niet altijd beschikbaar of worden niet altijd toegepast waar mogelijk. Politie, Openbaar Ministerie en (jeugd)reclassering kunnen nog veel meer expertise ontwikkelen over de beschikbare alternatieven en de inzet ervan.

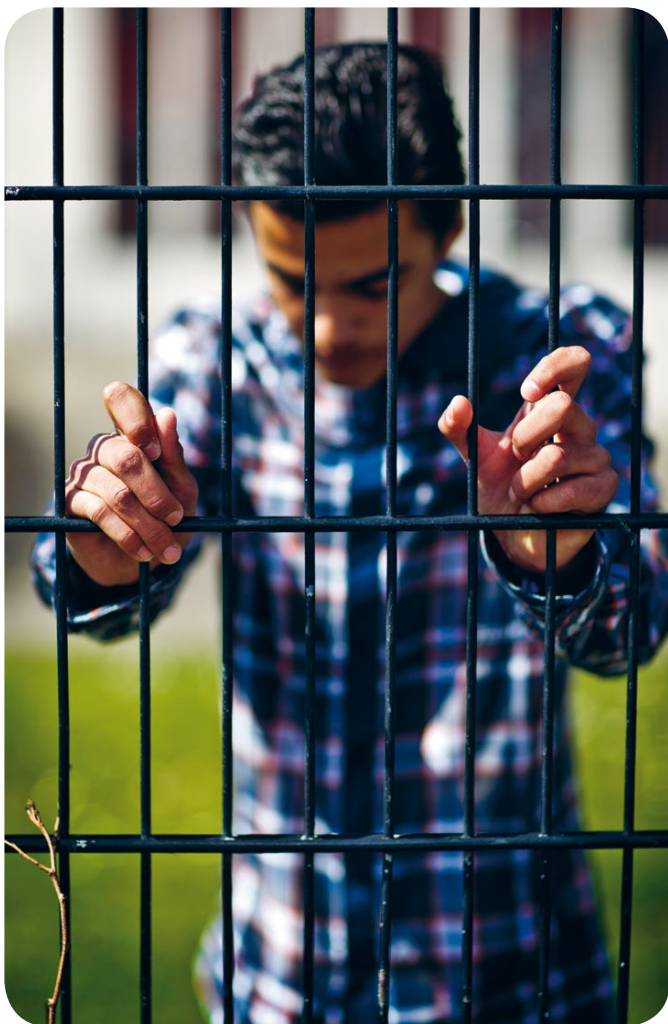
4 Leeftijdsgrenzen

In 2013 werden er 56 minderjarigen via het volwassenstrafrecht gestraft. Daarnaast is het nog steeds mogelijk om de PIJ-maatregel uit het jeugdstrafrecht om te zetten in een TBS-maatregel voor volwassenen als een minderjarige de leeftijd van achttien jaar bereikt. Het is een slechte ontwikkeling dat er in 2014 en 2015 niet meer is bijgehouden hoeveel kinderen er via het volwassenrecht worden gestraft. Zowel het VN-Kinderrechtencomité als UNICEF Nederland en Defence for Children pleiten al heel lang voor het intrekken van het voorbehoud bij artikel 37 van het VN-Kinderrechtenverdrag en een aanpassing van de wet zodat het niet meer mogelijk is dat minderjarigen via het volwassenstrafrecht worden berecht. Ook voor kinderen die ernstige misdrijven zoals geweld- en levensdelicten plegen, is berechting via het jeugdstrafrecht nodig zodat rekening wordt gehouden met hun leeftijd.

Kinderen en jongeren

'Hoe kunnen kinderen die een strafbaar feit plegen van hun fouten leren volgens kinderen en jongeren?'

- Kijk ook naar de thuissituatie en de vriendengroep. Als het daar niet goed zit, kun je een kind wel straffen, maar zal het gedrag doorgaan.
- Je moet luisteren naar het kind. Wat is de situatie? Bespreek met het kind waarom hij of zij dit heeft gedaan.
- Als je een taakstraf krijgt, moet dat te maken hebben met wat de jongere gedaan heeft. Als iemand als straf de graffiti eraf moet halen die hij er op heeft gespoten, dan weet hij hoeveel moeite het is om het er af te halen.
- Wanneer het om een ruzie ging, moet dit worden uitgesproken.
- Alleen excuses is niet voldoende omdat het geen afschrikkende werking heeft. Een excuses moet dan wel samengaan met een straf. De schaamte is wel de ergste straf wanneer je bijvoorbeeld terug moet naar de winkel waar je gestolen hebt.

In 2015 verbleven twaalf kinderen van 12 en 13 jaar in een justitiële jeugdinrichting. Voor hele jonge kinderen zou vrijheidsbeneming helemaal niet mogelijk moeten zijn. Op deze leeftijd staat een pedagogische aanpak voorop. Dit betekent een alternatief voor opsluiting en zorgen voor intensieve begeleiding van kind en ouders.

5 Privacy

Ieder kind moet van fouten kunnen leren en verdient een tweede kans. Op het gebied van privacy is hiervan nog niet altijd sprake. Een veroordeling voor een jeugddelict kan tot problemen leiden bij de afgifte van een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG). Ondanks dat de VOG steeds vaker wel afgegeven wordt, ervaren jongeren met een strafrechtelijk verleden problemen bij het vinden van de gewenste stage of baan nu werkgevers in steeds meer sectoren om een VOG vragen. Extra zorgelijk is het dat staatssecretaris van Veiligheid en Justitie in uitzonderlijke gevallen het afwijzen van een VOG op basis van politiegegevens mogelijk wil maken. Dit leidt tot onduidelijkheid over de vraag of jongeren na een Halt-afdoening met een schone lei verder kunnen. Voor zedendelicten die zijn begaan in de pubertijd geldt dat deze levenslang kunnen blijven meewegen bij de afgifte van een VOG. Als de nieuwe plannen doorgaan kan dat ook gaan gelden voor kinderen die er destijds niet voor zijn veroordeeld. Het VN-Kinderrechtencomité gaf tijdens de zitting in juni 2015 aan zich grote zorgen te maken over de privacy van kinderen in Nederland, met name in het strafrecht. Het Comité beveelt Nederland aan om de strafrechtelijke gegevens van minderjarigen te verwijderen na het beëindigen van een straf.

Het VN-Kinderrechtencomité deed in juni 2015 ook de aanbeveling om te stoppen met het afnemen van DNA bij minderjarigen die zijn veroordeeld voor een strafbaar feit. Toch is hierin tot nu toe geen verandering gekomen. In 2015 werden 1.679 nieuwe profielen van minderjarigen geregistreerd in de DNA Databank voor Strafzaken. In totaal staan er nu 25.962 mensen in de DNA-databank voor een delict dat zij tijdens hun jeugd hebben gepleegd. Van hen zijn er op dit moment 2.614 nog steeds minderjarig. Een aparte wettelijke bepaling is nodig op basis waarvan een zorgvuldige belangenafweging gemaakt kan worden of minderjarigen in de DNA-bank worden opgenomen.

6 OM-afdoening

In 2014 kregen ruim 300 minderjarigen (*Criminaliteit en rechtshandhaving 2014, 2015*, WODC en CBS) een OM-afdoening van het Openbaar Ministerie. Het cijfer over 2015 is nog niet bekend. De OM-afdoening wordt uitgesproken door een officier van justitie, maar is vergelijkbaar met een veroordeling door een rechter en kan tot problemen leiden bij een VOG-aanvraag en reden zijn voor DNA-afname. Minderjarigen worden onvoldoende beschermd als zij via een officier van justitie worden berecht. Deze is niet onafhankelijk, heeft niet dezelfde kennis over jeugd als een kinderrechter en toegang tot een advocaat is lang niet altijd mogelijk.

Kinderrechten & migratie

Kinderrechtenbeginselen

- **Het belang van het kind staat voorop in het vreemdelingenbeleid** (artikel 2, 3, 10 en 22 IVRK).

- **Alle rechten gelden voor alle kinderen; kinderen mogen niet op grond van hun verblijfsstatus worden uitgesloten van hun rechten** (artikel 2 IVRK).

- **Migrantenkinderen met een handicap hebben recht op bijzondere zorg zonder discriminatie** (artikel 2 en 23 IVRK).

- **Kinderen hebben recht op een goede ontwikkeling en op respect voor hun identiteit en privéleven** (artikel 6, 8 en 16 IVRK).

- **Kinderen horen bij hun ouders op te groeien, tenzij dat niet in hun belang is** (artikel 9 en 10 IVRK).

- **Alleenstaande minderjarige vreemdelingen hebben recht op extra bescherming** (artikel 2, 20, en 22 IVRK).

- **Kinderen mogen alleen als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur gedetineerd worden** (artikel 37 sub b IVRK).

Indicator	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Verskil met 2014
Aantal alleenstaande minderjarigen in vreemdelingenbewaring/grensdetentie	300	220	90	70	30	10	10	-
Aantal kinderen in gezinnen vreemdelingenbewaring/grensdetentie	-	230	320	350	280	120	130	+8%
Aantal aanvragen verblijf van kind bij ouder in Nederland	9.210	9.470	9.610	9.840	8.890	11.880	16.940 ¹	+43%
Aantal afgehandelde aanvragen kind bij ouder in Nederland	8.450	10.410	8.800	9.980	9.300	9.330	15.260	+64%
Percentage afwijzingen aanvragen verblijf van kind bij ouder in Nederland	39%	48%	59%	57%	27%	18%	17% ²	-1%
Aantal kinderen in gezinslocaties	-	-	-	1.100	1.080	1.040	1.000	-4%
Verblijfsduur in gezinslocaties in dagen	-	-	-	219	349	484	560	+16%
Nieuw: Aantal aanvragen voor de definitieve kinderpardonregeling	-	-	-	-	400	520	440	-15%
Nieuw: Aantal afgehandelde aanvragen voor de definitieve kinderpardonregeling	-	-	-	-	170	530	510	-4%
Nieuw: Aantal inwilligingen voor de definitieve kinderpardonregeling ³	-	-	-	-	20	10 ⁴	30	Zie voetnoot ³
Nieuw: Aantal afwijzingen voor de definitieve kinderpardonregeling	-	-	-	-	160 = 94%	520 = 98%	440 ³ = 86%	Zie voetnoot ³

Beleidsaanbevelingen

- 1 Geef het belang van het kind een kenbare plaats in de verblijfsrechtelijke procedure en wetgeving. Verzekert het recht op bijzondere zorg en passende opvang voor migrantenkinderen met een handicap zonder discriminatie.
- 2 Creëer een wet en verblijfsrecht voor alle kinderen die voor hun achttiende levensjaar langer dan vijf jaar in Nederland zijn nadat zij een verblijfsvergunning hebben aangevraagd.
- 3 Vang gezinnen met kinderen op in kindvriendelijke en kleinschalige opvang, stop het voortdurend verhuizen van asielzoekerskinderen, garandeer kwalitatief onderwijs, schaf de gezinslocaties in de huidige vorm af en regel terugkeer vanuit reguliere opvang.
- 4 Geef opvolging aan uitspraken van Europese rechters die de belangen van kinderen een duidelijke positie geven in het gezinsmigratiebeleid in wetgeving en beleid. Verzekert dat ouders en kinderen zo snel mogelijk herenigd worden en niet van elkaar worden gescheiden. Registreer het aantal ouders dat verblijft bij zijn of haar kind aanvraagt.
- 5 Geef alleenstaande kinderen de extra bescherming waar zij recht op hebben, garandeer duurzame oplossingen en evalueer de herijking van het beleid voor alleenstaande minderjarigen vreemdelingen.
- 6 Zet geen kinderen in vreemdelingendetentie. Maak gebruik van alternatieven.

Bronnen: Brief van het Ministerie van Veiligheid en Justitie van 2 mei 2016.

- 1 4.160 aanvragen voor toelating en verblijf (TEV) en 12.780 nareisaanvragen van een kind bij een ouder.
- 2 440 afwijzingen in de TEV-procedure en 2.170 afwijzingen in het kader van nareis.
- 3 Het aantal afgehandelde zaken is opgebouwd uit inwilligingen, afwijzingen en niet inhoudelijke afdoeningen. Een voorbeeld van een niet inhoudelijke afdoening is een intrekking. Het afwijzingspercentage is nu berekend aan de hand van het aantal afwijzingen ten opzichte van het aantal afgehandelde zaken. Wanneer in 2015 de niet inhoudelijke afdoeningen (40 zaken) af worden getrokken van de afgehandelde zaken, is er sprake van 440 afwijzingen ten opzichte van 470 zaken. Dat is een percentage van 94% afwijzingen.
- 4 In de rapportage vreemdelingenketen van de IND in 2014 is het aantal van 10 inwilligingen opgenomen. In de rapportage in 2015 staat het aantal van 50 inwilligingen in 2014. Dit zou komen omdat er sinds 2015 anders wordt geteld.

Kinderrechten en migratie

In 2015 vroegen 6.420 kinderen asiel aan in Nederland, ten opzichte van 3.780 kinderen in 2014. De opvang voor kinderen was niet voorbereid op deze stijging. Op 1 januari 2016 verbleven er 7.440 kinderen in de noodopvang. Het recht op stabiliteit in de ontwikkeling van deze kinderen is in het geding en het onderwijs en de gezondheidszorg waar deze kinderen recht op hebben, komt moeilijk op gang (zie ook *Wachten op je toekomst, asielkinderen in de noodopvang*, Kinderombudsman, 2016).

Zorgelijk is ook het verlengen van de wachttijden om de verblijfsrechtelijke procedures te kunnen doorlopen. In de praktijk betekent dit dat iemand mogelijk meer dan twee jaar moet wachten op de hereniging met kinderen en partner. UNICEF Nederland en Defence for Children roepen op om kinderen niet onnodig te beschadigen en ervoor te kiezen om hen te ondersteunen en te beschermen.

1 Belang van het kind in de procedure

Voor kinderen gelden in migratieprocedures in beginsel dezelfde eisen als voor volwassenen. Het is positief dat er een hoofdstuk is opgenomen over de belangen van kinderen in de werkinstructie van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) voor procedures over het recht op gezinsleven en privéleven (artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en Fundamentele vrijheden: EVRM). Hoe het belang van het kind wordt getoetst en gewogen zou echter transparant terug te vinden moeten zijn in de wetgeving of het beleid voor alle migratieprocedures. Een belangrijke aanbeveling van het VN-Kinderrechtencomité is dat de Nederlandse overheid zich voldoende rekenschap moet geven van de mate van ontwikkeling van een kind bij de beoordeling van de geloofwaardigheid in de asielprocedure. In General Comment nummer 14 heeft het VN-Kinderrechtencomité uiteengezet hoe de belangen van kinderen een kenbare plaats moeten krijgen. Dit zou het kader moeten vormen voor aanpassing van wetgeving en beleid. De belangen van migrantenkinderen met een handicap krijgen daarnaast te weinig gewicht. Zo komt het voor dat een doof meisje geen operatie krijgt omdat zij geen verblijfsrecht heeft. Daarnaast is een zwaar gehandicapte jongen in een opvanglocatie ondergebracht waar de thuiszorginstantie het voor hem onverantwoord vindt. Kinderen met een handicap dienen altijd zonder discriminatie passende (gezondheids)zorg aangeboden te krijgen en hun belangen dienen voorrang te krijgen.

2 Wet voor gewortelde kinderen: geen gunst maar een recht

De regels van het in 2013 ingevoerde Kinderpardon worden zo strikt toegepast, dat veel gewortelde kinderen onterecht buiten de boot vallen en er voor hen alsnog uitgezetting dreigt. Sinds 2013 is 95% van de aanvragen voor de definitieve kinderpardonregeling afgewezen (92% afwijzingen wanneer wordt uitgegaan van een nieuwe telling).⁴ Het overgrote deel van de afwijzingen komt omdat de ouders onvoldoende meegewerkt zouden hebben aan vertrek. Hoe een gezin wel aan dit meewerkcriterium kan voldoen, is niet duidelijk. Het gaat bij de uitwerking van de kinderpardonregeling niet meer over de kinderen en hun rechten. De staatssecretaris kent in sommige zaken op grond van zijn eigen discretionaire bevoegdheid een verblijfsvergunning toe. Maar het is onduidelijk waarom het ene kind dan wel een vergunning krijgt en het andere kind niet. Een wet is nodig die voorziet in verblijfsrecht voor alle gewortelde kinderen die voor hun achttiende levensjaar langer dan vijf jaar in Nederland zijn nadat zij een verblijfsvergunning hebben aangevraagd. Uit wetenschappelijk onderzoek (*De schade die kinderen oplopen als zij na langdurig verblijf in Nederland gedwongen worden uitgezet*, Kalverboer en Zijlstra, 2009) blijkt dat kinderen na vijf jaar niet meer zonder schade aan hun ontwikkeling uitgezet kunnen worden.

Kinderen en jongeren

'Hoe kunnen migrantenkinderen zich thuis voelen in Nederland volgens kinderen en jongeren?'

- Weten of je zeker in Nederland mag blijven, zekerheid over wat er later gaat gebeuren, helpt om je thuis te voelen.
- Vrijheid van geloof, maakt dat je, je meer thuis voelt.
- Je voelt je beter thuis als je vrienden hebt.
- De school en de politie kunnen niet helpen om vrienden te maken maar zij kunnen wel oppassen dat er niet gediscrimineerd wordt.
- Een psycholoog kan ook helpen om iemand zich meer thuis te laten voelen, om de dingen te verwerken die het kind heeft meegemaakt.
- Als je goede communicatie hebt, als mensen zeggen 'welkom' voel je je thuis maar als iedereen zegt 'kom niet hier, je bent geen Nederlander', dan voel je, je niet thuis.
- Geef kleine kinderen een eigen knuffel die ze de eerste weken mee mogen nemen naar school.
- Veel verhuizen maakt een beetje dat je, je minder thuis voelt.
- Je moet heel hard aan de taal werken.
- Familie en eten is heel belangrijk om je thuis te voelen.

Hoe kunnen migrantenkinderen zich thuis voelen in Nederland?

Deze jongere staat model en heeft niet per definitie met het thema te maken gehad in het dagelijks leven.

3 Opvang kinderen moet kindvriendelijker; stop verhuizingen

Defence for Children en UNICEF Nederland zijn, samen met Vluchtelingenwerk Nederland, Kerk in Actie en Warchild actief in de Werkgroep Kind in azc. In 2015 organiseerde de werkgroep een besloten sessie tussen kinderen en Tweede Kamerleden. Heet hangijzer voor de kinderen zijn de vele verhuizingen van opvangcentrum naar opvangcentrum en het soms jarenlange wachten op een besluit over de verblijfsvergunning. Het pijnpunt van de verhuizingen was eerder in 2015 actueel, toen de Werkgroep Kind in azc het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) opriep om de gedwongen verhuizing van circa 120 bewoners uit de gezinslocatie in Almelo niet door te laten gaan. De verhuizing ging echter door.

Verhuisden gezinnen met kinderen volgens de cijfers van het COA in 2014 nog 1630 keer, in 2015 was dat 2280 maal het geval (*Rapportage Vreemdelingenketen. Periode januari – december 2015*, Ministerie van Veiligheid & Justitie, 2016). De bezetting in de centra was weliswaar ook hoger. Maar bij de toename van 40% moet worden vermeld dat de verhuizingen van de centrale ontvangstlocatie naar de proces-

opvanglocatie en naar het asielzoekerscentrum hierin niet worden meegeteld omdat deze gezien worden als onderdeel van de asielprocedure. Ook verhuizingen van crisisnoodopvang naar crisisnoodopvang worden door het COA niet geregistreerd. In werkelijkheid moeten kinderen dus nog veel vaker verhuizen.

De Werkgroep Kind in azc pleit voor het opvangen van kinderen en hun ouders op een vaste locatie vanaf binnenkomst in Nederland tot het moment dat ze naar een huis in Nederland kunnen of ze terug moeten keren naar hun land van herkomst of elders. Dat zou in kleinschalige woonvormen in een stad of dorp georganiseerd moeten worden. Er kan dan voor school, sport, huisartsen etcetera aangesloten worden bij de voorzieningen die er al zijn. Kinderen moeten bij een onafhankelijke vertrouwenspersoon terecht kunnen met vragen en zorgen. Deze vertrouwenspersoon kan zo nodig helpen bij de doorverwijzing naar gespecialiseerde (psychosociale) zorg. Volwassenen dienen daarnaast de mogelijkheid te krijgen om hun rol als ouder in te vullen en ook Nederlands te leren. Positief is dat er vanuit het hele land, en met name uit gemeenten, een roep is om alternatieven voor het systeem

Caribisch Nederland

Het is niet bekend hoeveel ongedocumenteerde- of migrantenkinderen er wonen op de eilanden van Caribisch Nederland. Wel komen er soms kinderen mee van werknemers die tijdelijk op de eilanden werken. Kinderen van arbeidsmigranten kunnen een verblijfsvergunning krijgen voor bepaalde tijd op grond van gezinshereniging of verblijf ter adoptie of als pleegkind. Er hebben in de praktijk geen gedwongen uitzettingen plaatsgevonden. De kinderen van arbeidsmigranten hebben recht op onderwijs en gezondheidszorg in Caribisch Nederland.

waarin kinderen om de haverklap moeten verhuizen. Het is hoog tijd deze initiatieven op korte termijn in de praktijk te brengen en uit te bouwen.

4 Gezinshereniging onder druk

Het aantal verzoeken om gezinshereniging van een kind bij een ouder in Nederland is het afgelopen jaar met 43% fors gestegen. Asielzoekers kunnen hun gezinsleden pas laten overkomen wanneer zij een verblijfsvergunning hebben. In 2015 werden de beslistermijnen voor asielprocedures en gezinsherenigingsprocedures verlengd waardoor het meer dan twee jaar kan duren voordat een gezin herenigd kan worden. Dit beleid kan nadelige gevolgen hebben voor de veiligheid en ontwikkeling van de achterblijvende kinderen. De termijnen voor gezinshereniging moeten zo snel mogelijk worden verkort.

Uit onderzoek blijkt dat de Nederlandse wetgeving en beslissingspraktijk niet in lijn is met internationale regels, waarin vastgelegd is dat aan het belang van het kind een groot gewicht toekomt (*Gezinnen in de knel, een analyse van het belang van het kind in het Europese en Nederlandse gezinsmigratiebeleid*, Defence for Children, 2015). Het is positief dat er medio 2015 een hoofdstuk is opgenomen over de belangen van kinderen in de werkinstructie van de IND voor procedures over het recht op gezinsleven en privéleven (artikel 8 EVRM). De toets aan het belang van het kind en het gewicht dat daaraan toekomt dient echter te worden geborgd in wetgeving. Het is verontrustend dat de autoriteiten geen cijfers bijhouden over het aantal ouders dat verblijf bij zijn kind aanvraagt. Het gaat hierbij vaak om Nederlandse kinderen met een buitenlandse ouder. Door het gebrek aan cijfers is niet zichtbaar of het recht op gezinsleven voor deze kinderen wordt gerespecteerd.

5 Bescherm alleenstaande minderjarige vreemdelingen

Onder het groeiende aantal vluchtelingen dat in 2015 naar Nederland komt, bevinden zich 3.859 alleenstaande minderjarigen: kinderen die zonder hun ouders of verzorger uit hun land van herkomst zijn gevlucht (in 2014 waren dit nog 984 asielaanvragen). De hoge instroom zorgt voor uitdagingen, maar dat mag geen reden zijn voor een gebrek aan waarborgen voor waar het gaat om de realisatie van de rechten van deze kinderen. Zo is het ontoelaatbaar dat kinderen werden gehoord door de IND zonder dat hun voogd aanwezig was en dat kinderen soms maanden in crisisopvang of noodopvang verbleven.

De staatssecretaris kondigde eerder aan dat de grootschalige campussen op 1 januari 2016 gesloten zouden zijn. Die datum is verschoven naar 1 januari 2017. Tot op heden, lijkt er nog geen een campus gesloten te zijn. Campussen zijn schadelijk voor de emotionele ontwikkeling van kinderen. De kinderen vertellen dat ze worden beïnvloed door de negatieve sfeer en dat in de centra veel alcohol en drugs worden gebruikt. Het niet hebben van een verblijfsvergunning beheerst hun hele leven. Veel kinderen hebben psychische klachten. De kinderen in de campussen hebben vaak geen toekomstperspectief, mede hierdoor verdwijnen veel kinderen (zie hiervoor verder het hoofdstuk Kinderrechten & uitbuiting). Het is zorgelijk dat nog onduidelijk is wat het COA geregeld heeft voor de aangekondigde nieuwe kleinschalige opvangvorm. Daarbij is het ook niet bekend hoe er zal worden omgegaan met de psychische klachten van kinderen, wat voor personeel daar gaat werken en of zij voldoende geschoold zullen zijn. Op dit moment wordt alleen beoordeeld of een kind wel of niet in aanmerking komt voor een verblijfsvergunning, maar dat is nog geen garantie voor een veilige en een duurzame oplossing voor het kind (*Durable solutions for separated children in Europe; national report The Netherlands*, Defence for Children, 2016). Tijdens een formeel en multidisciplinair proces zou zo spoedig mogelijk begonnen moeten worden met het zoeken naar een lange termijn oplossing die in het belang van het kind is.

6 Geen kinderen in vreemdelingendetentie

Nadat een aanvraag voor een verblijfsvergunning is afgewezen kan een gezin in een vrijheidsbeperkende gezinslocatie worden geplaatst. Het gezin mag zich dan niet buiten de gemeentegrenzen begeven en de ouders hebben een meldplicht. In 2015 verbleven 1000 kinderen in gezinslocaties. De gemiddelde verblijfsduur in een gezinslocatie steeg naar 560 dagen (ten opzichte van 484 dagen in 2014). Er vindt geen registratie plaats van het aantal gezinnen dat de gezinslocatie moeten verlaten omdat het jongste kind achttien jaar wordt en het recht op opvang stopt. Hierdoor is het niet inzichtelijk hoeveel kinderen na jarenlang verblijf in Nederland alsnog in de illegaliteit belanden. In 2015 keerden 120 kinderen zelfstandig terug naar het land van herkomst vanuit de gezinslocaties. Op de gezinslocaties heerst iedere dag angst. Angst dat de politie in alle vroegte en soms met grote getale, gezinnen komt ophalen om hen naar de gezinsdetentie in Zeist te brengen (gesloten gezinsvoorziening genoemd). Vanuit deze locatie werden 90 kinderen uitgezet, waarvan 20 kinderen naar Armenië en 20 kinderen naar Nigeria. De overige uitzettingen betroffen voornamelijk uitzettingen naar andere EU-landen. Samen met de Coalitie Geen Kind in de Cel, pleiten UNICEF Nederland en Defence for Children ervoor dat geen kind onschuldig van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. Er moet ingezet worden op het gebruik van alternatieven voor de detentie. Het oppakken van gezinnen door de politie, soms in alle vroegte, dient te stoppen. Dit is zeer traumatisch voor de kinderen en de andere bewoners van de gezinslocatie.

Kinderrechten & uitbuiting

Kinderrechtenbeginselen

- **Kinderen worden beschermd tegen iedere vorm van handel en uitbuiting** (artikel 32, 33, 34, 35 en 36 IVRK en artikel 1, 8, 9 FP-34).

- **Het belang van het kind staat voorop in de aanpak van uitbuiting van kinderen** (artikel 3, 32, 34, 35 en 36 IVRK en artikel 8, 9 FP-34).

- **Ieder slachtoffer van kinderhandel moet passende hulp en begeleiding krijgen gericht op re-integratie en rehabilitatie** (artikel 3, 19, 39 IVRK en artikel 8, 9 FP-34).

- **Er moet speciale aandacht zijn voor de veiligheid van kinderen in de opsporing en vervolging van mensenhandel** (artikel 8 FP-34).

Indicator	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ¹	Verskil met 2014
Slachtoffers kinderhandel (jongens-meisjes)	152 (7j-145m)	195 (10j-185m)	223 (25j-198m)	260 (32j-228m)	283 (65j-218m)	-	-
Buitenlandse kindslachtoffers	63	64	82 (21j-61m)	94 (30j-65m)	140 (65j-75m)	-	-
Top 2 herkomstlanden (naast Nederland)	Nigeria, Guinee	Guinee, Sierra Leone	Guinee, Sierra Leone	Guinee, Sierra Leone	Eritrea, Albanië	-	-
Kindslachtoffers die een tijdelijke vergunning hebben gekregen ogv B8/3 Vc	30	30	20	10	10	<10 ²	-
Verdwijningen van kinderen uit de vreemdelingen-opvang (beschermd opvang)	120 (< 10)	140 (< 10)	160 (< 10)	160 (1)	110 (10)	160 ² (20)	+45%
Meldingen online beeldmateriaal kindermisbruik	9.164	12.542	19.872	23.278	28.960	63.056	+118% nieuwe werkwijze ³
Meldingen over online seksueel misbruik ⁴	327	400	640	750	1.331	1.552	+17%
Meldingen kinderseksstoerisme	28	12	36	22	13	43	+231%
Hulpvragen van/voor mensen met seksuele gevoelens voor kinderen	-	-	120	187	214	198	-7.5%

1 De cijfers in de eerste drie rijen betreffen het aantal (vermeende) slachtoffers kinderhandel dat is gemeld bij CoMensha. De cijfers voor 2015 komen pas beschikbaar na analyse door de Nationaal Rapporteur Mensenhandel, naar verwachting in juli 2016. De cijfers in de laatste vier rijen zijn afkomstig van Expertisebureau Online Kindermisbruik, waaronder het Meldpunt Kinderporno, Helpwanted.nl, Stop it Now! en Meldkinderseksstoerisme.nl.

2 Bron: brief van het ministerie van Veiligheid en Justitie, d.d. 2 mei 2016. Cijfers zijn door het ministerie afgerond op tientallen.

3 De grote toename in 2015 wordt mede veroorzaakt door een verandering in de manier van registreren. Waar voorheen een hele website werd geanalyseerd, wordt dat nu voor iedere afbeelding of video op een website afzonderlijk gedaan. Dit leidt tot meer 'afgeleide meldingen'. Er waren 25.347 meldingen en 37.709 afgeleide meldingen, waarbij het in 75% van de gevallen om strafbaar materiaal ging.

4 Helpwanted.nl is bedoeld voor (ouders van) jongeren tot 25 jaar die slachtoffer zijn van online seksueel misbruik. De afgelopen jaren kwamen er ook meldingen binnen van jongeren ouder dan 25 jaar. Daarnaast waren er meldingen waarbij de leeftijd van het slachtoffer niet werd opgegeven. Daarom is onderscheid naar 'ouder de 25 jaar' moeilijk te maken, en bevat deze tabel het totaal aantal meldingen.

Beleidsaanbevelingen

1. Bied gelijkwaardige bescherming aan alle slachtoffers van alle vormen van kinderhandel.
2. Werk aan betere identificatie en bescherming van kindslachtoffers van criminele uitbuiting.
3. Stel het belang van het kind voorop bij beslissingen over verblijfsrecht van buitenlandse slachtoffers van kinderhandel en pas de B8/3-procedure aan zodat de rechten van kwetsbare kinderen worden beschermd. Zorg daarbij dat de speciale hulpverlening door blijft lopen na de achttiende verjaardag.
4. Onderneem actie om te voorkomen dat buitenlandse kinderen uit de verschillende opvanglocaties verdwijnen.
5. Investeer in laagdrempelige hulp voor mensen met seksuele gevoelens voor kinderen ter preventie van kindermisbruik.
6. Verbeter de seksuele voorlichting op scholen.

Kinderrechten en uitbuiting

De overheid heeft veel aandacht voor de bescherming van kindslachtoffers van mensenhandel, maar een geïntegreerd plan van aanpak voor alle slachtoffers van alle vormen van kinderhandel ontbreekt. Ook ontbreekt er voor buitenlandse slachtoffers van kinderhandel een duurzame oplossing voor de toekomst. In 2015 verdwenen circa

160 kinderen uit de vreemdelingenopvang, waaronder 24 kinderen uit de beschermde opvang. Wat betreft seksuele voorlichting vinden jongeren dat daar op school onvoldoende aandacht voor is. Voor mensen met seksuele gevoelens voor kinderen wordt nog te weinig ingezet op laagdrempelige hulp ter preventie van kindermisbruik.

1 Gelijkwaardige bescherming voor *alle* slachtoffers van *alle* vormen van kinderhandel

Hoewel er in Nederland veel aandacht is voor mensenhandel, ontbreekt een geïntegreerd plan van aanpak voor *alle* slachtoffers van *alle* vormen van kinderhandel. Het niveau van bescherming voor kindslachtoffers uit Nederland, een ander EU-land of een derde land is niet gelijk. Onder andere is dit afhankelijk van de verblijfsrechtelijke status. Ook worden niet alle verschijningsvormen van uitbuiting even goed herkend. De verschillen in zorg en bescherming voor deze kinderen is onverantwoord en niet in overeenstemming met artikel 2 van het VN-Kinderrechtenverdrag. UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT willen een gelijkwaardige en passende behandeling voor alle slachtoffers van alle vormen van mensenhandel.

2 Beschermen slachtoffers van criminele uitbuiting

De aandacht voor (Oost-Europese) kindslachtoffers van criminele uitbuiting nam in 2015 toe. Signalering en bestrijding zijn meegenomen in het programma 'Aanpak uitbuiting Roma kinderen' van de ministeries van Veiligheid en Justitie en Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In 2016 wordt onderzoek van het WODC afgerond naar het handelen van de veiligheids- en zorgketen. Uit onderzoek van Defence for Children – ECPAT (2014) blijkt dat er in de bescherming van deze kinderen tekort wordt geschoten. Zij worden vaak gezien en behandeld als jeugddelinquent en niet als potentiële mensenhandelslachtoffers. Hierdoor komt deze groep ook niet terug in de cijfers van CoMensha. Het zorgaanbod is bovendien versnipperd. Voorzieningen en trajecten waarin het kind terecht komt zijn afhankelijk van of zij worden gezien als jeugddelinquent of slachtoffer, alsmede de verblijfsrechtelijke status en de gemeente waar het kind is aangetroffen. Bovendien ontbreekt passende opvang. De kinderen verdwijnen uit open jeugdzorginstellingen. Gesloten instellingen zijn niet bedoeld voor en niet ingericht op deze problematiek. Voor de niet-Nederlandse kinderen geldt ten slotte dat zij veelal worden teruggestuurd naar het land van herkomst zonder belangenafweging en een duurzame oplossing. Het kind blijft zo kwetsbaar voor uitbuiting. UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT pleiten voor beleid waarbij de bescherming van en duurzame oplossingen voor deze kinderen voorop staan.

3 Aparte verblijfsregeling voor buitenlandse slachtoffers kinderhandel

UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT zijn bezorgd over de verblijfsrechtelijke positie van buitenlandse slachtoffers van kinderhandel. In 2015 kwamen circa 100 alleenstaande minderjarigen in de beschermde opvang die vermoedelijk slachtoffer zijn of kunnen worden van mensenhandel. Echter, in 2015 is aan minder dan tien kinderen de speciale vergunning voor slachtoffers mensenhandel verleend (brief van het ministerie van Veiligheid en Justitie d.d. 2 mei 2016). Deze regeling is niet ingericht op kinderen omdat meewerken aan het strafrechtelijk proces vaak als voorwaarde wordt gesteld, wat voor veel kinderen lastig is. Van de uitzonderingsregel, het zogenaamde schrijnende pad, wordt weinig gebruik gemaakt. Ook is het verblijfsrecht afhankelijk van de duur van het strafrechtelijk onderzoek. Het belang van het kind bij herstel en re-integratie is hiermee ondergeschikt aan het belang van opsporing van de mensenhandelaar.

In 2013 deden UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT het voorstel voor een aparte verblijfsregeling voor buitenlandse slachtoffers van kinderhandel.

Kinderen en jongeren

'Hoe moet seksuele voorlichting voor jongeren eruit zien volgens kinderen en jongeren?'

- De voorlichting moet positief zijn en niet alleen over gevaren gaan.
- Het is beter om een deskundige organisatie uit te nodigen dan je eigen docent.
- Ouders zouden informatie moeten krijgen over hoe ze met hun kinderen kunnen praten over seksualiteit.
- Kinderen moeten weten waar zij hulp kunnen krijgen. Als een kind iets vervelend heeft meegemaakt, dan moet niet alleen het kind hulp krijgen, maar ook de ouders.
- Er zou een 'seksvragendoos' kunnen zijn, waar je anoniem vragen kunt stellen die in de klas behandeld worden, want het is moeilijk om in de klas persoonlijke vragen te stellen.
- Jonge kinderen moeten beschermd worden tegen 'harde' porno op internet. De overheid moet daar ook wat tegen kunnen doen.

Hoe moet seksuele voorlichting voor jongeren eruit zien?

Deze jongere staat model en heeft niet per definitie met het thema te maken gehad in het dagelijks leven.

In 2015 kwam de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen met een voorstel voor een aparte procedure. Belangrijke uitgangspunten daarin zijn de mogelijkheid om de tijdelijke verblijfsvergunning te verlenen aan kindslachtoffers die niet mee kunnen werken aan het strafrechtelijk proces, de redelijke termijn waarbinnen duidelijkheid moet komen over de toekomst van het kind, en het door laten lopen van de speciale hulpverlening na de achttiende verjaardag zoals dit ook mogelijk is voor Nederlandse jongeren. Ondanks de uitvoerig onderbouwde oplossingsrichtingen in beide voorstellen, heeft de staatssecretaris in zijn brief van 7 december 2015, aangegeven de meerwaarde hiervan niet te zien. De zorgen van UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT blijven daarom bestaan.

4 Verdwijningen van alleenstaande minderjarige vreemdelingen

De Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie Veiligheid en Justitie concludeerden begin 2016 dat de kwaliteit van de beschermde opvang onvoldoende is en zij vinden het zorgelijk dat jongeren hieruit verdwijnen. In 2015 verdwenen 24 jongeren uit de beschermde opvang. De afgelopen jaren waren dat er nog 10 of minder. Uit andere opvanglocaties van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers verdwenen circa 140 kinderen. UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT roepen al jaren op om de verdwijningen serieus te nemen. Waar voor Nederlandse kinderen gesproken wordt over verdwijningen, heet dat bij migrantenkinderen 'met onbekende bestemming vertrokken' of 'zelfstandig zonder toezicht de opvang verlaten'. Dit onderscheid tussen Nederlandse en migrantenkinderen is in strijd met het non-discriminatiebeginsel en geeft een verkeerd signaal. De regering moet helder maken welke acties zijn ondernomen om de kinderen terug te vinden en wat er gebeurt aan opsporingshandelingen. In zijn reactie op het inspectierapport gaf de staatssecretaris aan dat jongeren de opvang vaker verlaten vlak voor het moment dat zij achttien jaar worden en hun verblijfsrecht eindigt. Onderzoek is nodig naar het verband tussen de verdwijningen en het gebrek aan duurzame oplossingen voor de jongeren.

Defence for Children en ECPAT vormen in Nederland één organisatie die zich inzet voor de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting. ECPAT staat voor End Child Prostitution, Child Pornography And Trafficking of children for sexual purposes. In Nederland werken wij onder de naam Defence for Children.

Caribisch Nederland

De Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen heeft geen mandaat op de BES-eilanden. Ook bestaat er geen verplichting om gevallen van mensenhandel op de BES-eilanden te melden bij CoMensha. De cijfers over de verschillende aspecten van mensenhandel, inclusief slachtoffers en hun leeftijd, worden door het ministerie van Veiligheid en Justitie opgevraagd in het kader van de samenwerking met de Caribische delen van het Koninkrijk. Een compleet beeld hiervan wordt binnenkort verwacht.

In 2011 spraken de vier ministers van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Caribisch Nederland af om de samenwerking te intensiveren en prioriteit te geven aan het voorkomen en bestrijden van mensenhandel, als ook het opvangen van slachtoffers van mensenhandel. In het Jaarplan 2016 heeft het Openbaar Ministerie van Caribisch Nederland de bestrijding en preventie van mensenhandel als prioriteit aangemerkt. Er zijn geen specifieke cijfers bekend over het aantal verdwijningen uit jeugdzorginstellingen in Caribisch Nederland.

5 Investeer in preventie van kindermisbruik

Versillende studies tonen aan dat één tot vijf procent van de mannen seksuele gevoelens voor kinderen heeft. Omdat hier een groot taboe op rust, kunnen zij hierover met niemand praten. Hierdoor raken zij geïsoleerd, wat het risico dat ze seksueel grensoverschrijdend gedrag gaan vertonen juist vergroot. Het is daarom belangrijk dat zij weten dat er laagdrempelige, anonieme hulp voor hen is. Sinds 2012 bestaat de hulplijn Stop it Now! van het Expertisebureau Online Kindermisbruik en forensische polikliniek De Waag. In 2015 namen 416 mensen contact op met de hulplijn, waarvan 94 mensen zich zorgen maakten over hun eigen seksuele gevoelens voor kinderen. Veertig procent ging daarna door met een behandelaar, waarna in veel gevallen gestopt werd met het bekijken van beeldmateriaal van kindermisbruik en voorkomen werd dat mensen de stap maakten om kinderen seksueel te misbruiken. Campagne voeren voor Stop it Now! blijkt moeilijk. Gemeentes en gezondheidszorginstellingen zijn terughoudend in communicatie over de hulplijn. UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT roepen de overheid op om te investeren in campagnevoering voor Stop it Now! ter preventie van kindermisbruik.

6 Seksuele voorlichting op scholen moet beter

Uit onderzoek blijkt dat seksuele voorlichting de seksuele weerbaarheid vergroot. Het kan daarmee bijdragen aan het voorkomen van uitbuiting. Uit recent onderzoek van Rutgers WPF en het NOS Jeugdjournaal (2016) blijkt echter dat kinderen onvoldoende les krijgen over thema's als verliefdheid, relaties en puberteit. Slechts 25% van de kinderen zegt les te krijgen over seksuele grenzen en slechts 27% over seksuele diversiteit. Uit onderzoek van het Expertisecentrum voor Leerplanontwikkeling SLO in 2014 blijkt dat er veel verschil is in hoe scholen de voorlichting over seksualiteit en seksuele diversiteit invullen. Er zijn goede voorlichtingspakketten ontwikkeld, maar deze worden niet optimaal gebruikt. UNICEF Nederland en Defence for Children – ECPAT roepen de overheid op om scholen te stimuleren gebruik te maken van bestaande lespakketten over liefde en seksualiteit. Bovendien is de zinsnede 'met daarbij aandacht voor seksualiteit en seksuele diversiteit' in de kerndoelen voor het onderwijs te beperkt. De kerndoelen zouden uitgebreid moeten worden met termen als liefde & relaties, seksuele & reproductieve rechten, seksueel welzijn & welbevinden, seks & (digitale) media en culturele verschillen. Ook zouden er concrete doelstellingen in moeten staan op het gebied van benodigde kennis, houding, vaardigheden en gedrag voor verschillende leeftijden van kinderen.

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Samenvatting

Artikel 1 Definitie van het kind

Ieder mens jonger dan achttien jaar is een kind.

Artikel 2 Non-discriminatie

Alle rechten gelden voor alle kinderen, zonder uitzonderingen. De overheid neemt maatregelen om alle rechten te realiseren en moet ervoor zorgen dat elk kind wordt beschermd tegen discriminatie.

Artikel 3 Belang van het kind

Het belang van het kind moet voorop staan bij alle maatregelen die kinderen aangaan. De overheid moet het welzijn van alle kinderen bevorderen en houdt toezicht op alle voorzieningen voor de zorg en bescherming van kinderen.

Artikel 4 Realiseren van kinderrechten

De overheid neemt alle nodige maatregelen om de rechten van kinderen te realiseren en moet via internationale samenwerking armere landen hierbij steunen.

Artikel 5 Rol van de ouders

De overheid moet de rechten, plichten en verantwoordelijkheden van ouders en voogden respecteren. De ouders en voogden moeten het kind (bege)leiden in de uitoefening van zijn of haar rechten op een manier die past bij de leeftijd en ontwikkeling van het kind.

Artikel 6 Recht op leven en ontwikkeling

Ieder kind heeft het recht op leven. De overheid waarborgt zoveel mogelijk het overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 7 Naam en nationaliteit

Het kind heeft bij de geboorte recht op een naam en een nationaliteit en om geregistreerd te worden. Het kind heeft het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen verzorgd te worden.

Artikel 8 Identiteit

Het kind heeft het recht om zijn of haar identiteit te behouden, zoals nationaliteit, naam en familiebanden. De overheid steunt het kind om zijn of haar identiteit te herstellen als die ontnomen is.

Artikel 9 Scheiding kind en ouders

Het kind heeft het recht om bij de ouders te leven en op omgang met beide ouders als het kind van een of beide ouders gescheiden is, tenzij dit niet in zijn of haar belang is. In procedures hierover moet naar de mening van kinderen en ouders worden geluisterd.

Artikel 10 Gezinshereniging

Ieder kind heeft recht om herenigd te worden met zijn of haar ouder(s) als het kind en de ouder(s) niet in hetzelfde land wonen. Aanvragen hiervoor moet de overheid met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandelen. Het kind dat in een ander land dan zijn of haar ouder(s) verblijft, heeft recht op rechtstreeks en regelmatig contact met die ouder(s).

Artikel 11 Kinderontvoering

Het kind heeft recht op bescherming tegen kinderontvoering naar het buitenland door een ouder. De overheid neemt ook maatregelen om ervoor te zorgen dat het kind kan terugkeren vanuit het buitenland als het ontvoerd is.

Artikel 12 Participatie en hoorrecht

Het kind heeft het recht om zijn of haar mening te geven over alle zaken die het kind aangaan. De overheid zorgt ervoor dat het kind die mening kan uiten en dat er naar hem of haar wordt geluisterd. Dit geldt ook voor gerechtelijke en bestuurlijke procedures.

Artikel 13 **Vrijheid van meningsuiting**

Het kind heeft recht op vrijheid van meningsuiting, dit omvat ook de vrijheid inlichtingen en denkbeelden te verzamelen, te ontvangen en te verspreiden. Daarbij moet rekening gehouden worden met de rechten van anderen.

Artikel 14 **Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst**

Het kind heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst en de vrijheid deze te uiten. De overheid respecteert de rechten en plichten van ouders en voogden om het kind te (bege)leiden bij de uitoefening van dit recht op een manier die past bij zijn of haar leeftijd en ontwikkeling.

Artikel 15 **Vrijheid van vereniging**

Het kind heeft het recht om met anderen vreedzaam samen te komen, lid te zijn of te worden van een vereniging en een vereniging op te richten.

Artikel 16 **Privacy**

Ieder kind heeft recht op privacy. De overheid beschermt het kind tegen inmenging in zijn of haar privé- en gezinsleven, huis of post en respecteert zijn of haar eer en goede naam.

Artikel 17 **Recht op informatie**

Het kind heeft recht op toegang tot informatie en materialen van verschillende bronnen en in het bijzonder op informatie en materialen die zijn of haar welzijn en gezondheid bevorderen. De overheid stimuleert de productie en verspreiding hiervan en zorgt ervoor dat het kind beschermd wordt tegen informatie die schadelijk is.

Artikel 18 **Verantwoordelijkheden van ouders**

Beide ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Het belang van het kind staat hierbij voorop. De overheid respecteert de eerste verantwoordelijkheid van ouders en voogden, geeft hen ondersteuning en creëert voorzieningen voor de zorg van kinderen, ook voor kinderopvang als de ouders werken.

Artikel 19 **Bescherming tegen kindermishandeling**

Het kind heeft recht op bescherming tegen alle vormen van lichamelijke en geestelijke mishandeling en verwaarlozing zowel in het gezin als daarbuiten. De overheid neemt maatregelen ter preventie en signalering hiervan en zorgt voor opvang en behandeling.

Artikel 20 **Kinderen zonder ouderlijke zorg**

Een kind dat tijdelijk of blijvend niet in het eigen gezin kan opgroeien heeft recht op bijzondere bescherming. De overheid zorgt voor alternatieve opvang, zoals een pleeggezin of indien nodig een kindertehuis.

Artikel 21 **Adoptie**

Het belang van het kind moet voorop staan bij adoptie. Als er voor het kind geen oplossing mogelijk is in het eigen land, is internationale adoptie toegestaan. De overheid houdt toezicht op de adoptieprocedures en bestrijdt commerciële praktijken.

Artikel 22 **Vluchtelingen**

Een kind dat asiel zoekt of erkend is als vluchteling, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand ongeacht of hij of zij alleenstaand of bij zijn ouders is. De overheid moet proberen de ouders of andere familieleden van alleenstaande gevluchte kinderen op te sporen. Als dat niet lukt, heeft het kind recht op dezelfde bescherming als elk ander kind zonder ouderlijke zorg.

Artikel 23 **Kinderen met een handicap**

Een kind dat geestelijk of lichamelijk gehandicapt is, heeft recht op bijzondere zorg. De overheid waarborgt het recht van het gehandicapte kind op een waardig en zo zelfstandig mogelijk leven waarbij het kind actief kan deelnemen aan de maatschappij en zorgt voor bijstand om de toegang tot onder meer onderwijs, recreatie en gezondheidszorg te verzekeren.

Artikel 24 Gezondheidszorg

Het kind heeft recht op de best mogelijke gezondheid en op gezondheidszorgvoorzieningen. De overheid waarborgt dat geen enkel kind de toegang tot deze voorzieningen wordt onthouden. Extra aandacht is er voor de vermindering van baby- en kindersterfte, eerstelijnsgezondheidszorg, voldoende voedsel en schoon drinkwater, zorg voor moeders voor en na de bevalling en voor voorlichting over gezondheid, voeding, borstvoeding en hygiëne. De overheid zorgt ervoor dat traditionele gewoontes die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen, worden afgeschaft.

Artikel 25 Uithuisplaatsing

Een kind dat uit huis is geplaatst voor zorg, bescherming of behandeling van zijn of haar geestelijke of lichamelijke gezondheid, heeft recht op een regelmatige evaluatie van zijn of haar behandeling en of de uithuisplaatsing nog nodig is.

Artikel 26 Sociale zekerheid

Ieder kind heeft recht op voorzieningen voor sociale zekerheid.

Voorbehoud: Nederland geeft kinderen geen eigen aanspraak op sociale zekerheid maar regelt dit via de ouders.

Artikel 27 Levensstandaard

Ieder kind heeft recht op een levensstandaard die voldoende is voor zijn of haar lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de levensomstandigheden van het kind maar de overheid moet hen hierbij helpen met bijstand en ondersteuning zodat het kind op z'n minst voldoende eten en kleding en adequate huisvesting heeft.

Artikel 28 Onderwijs

Het kind heeft recht op onderwijs. Basisonderwijs is voor ieder kind gratis en verplicht. De overheid zorgt ervoor dat het voortgezet- en beroepsonderwijs toegankelijk is voor ieder kind, in overeenstemming met zijn of haar leerniveau. De overheid pakt vroegtijdig schooluitval aan. De handhaving van de discipline op school moet de menselijke waardigheid en kinderrechten respecteren. Internationale samenwerking is nodig om analfabetisme te voorkomen.

Artikel 29 Onderwijsdoelstellingen

Het kind heeft recht op onderwijs dat is gericht op: de ontplooiing van het kind; respect voor mensenrechten en voor de eigen culturele identiteit, de waarden van het eigen land en van andere landen; vrede en verdraagzaamheid; gelijkheid tussen geslachten; vriendschap tussen alle volken en groepen en eerbied voor het milieu. Iedereen is vrij om een school naar eigen inzicht op te richten met inachtneming van deze beginselen en de door de overheid vastgestelde minimumnormen voor alle scholen.

Artikel 30 Kinderen uit minderheidsgroepen

Een kind uit een etnische, religieuze of linguïstische minderheidsgroep heeft het recht om zijn of haar eigen cultuur te beleven, godsdienst te belijden of taal te gebruiken.

Artikel 31 Recreatie

Het kind heeft recht op rust en vrije tijd, om te spelen en op recreatie, en om deel te nemen aan kunst en cultuur. De overheid zorgt ervoor dat ieder kind gelijke kansen heeft om dit recht te realiseren en bevordert recreatieve, artistieke en culturele voorzieningen voor kinderen.

Artikel 32 Bescherming tegen kinderarbeid

Het kind heeft recht op bescherming tegen economische uitbuiting en tegen werk dat gevaarlijk en schadelijk is voor zijn of haar gezondheid en ontwikkeling of de opvoeding hindert. De overheid moet een minimumleeftijd voor arbeid en aangepaste werktijden en arbeidsvoorwaarden vaststellen.

Artikel 33 Bescherming tegen drugs

Het kind heeft recht op bescherming tegen drugsgebruik. De overheid moet maatregelen nemen zodat kinderen niet ingezet worden bij het maken of in de handel van drugs.

Artikel 34 Seksueel misbruik

Het kind heeft recht op bescherming tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik. De overheid moet maatregelen nemen om kinderprostitutie en kinderpornografie te voorkomen.

Artikel 35 Handel in kinderen

Het kind heeft recht op bescherming tegen ontvoering en mensenhandel. De overheid onderneemt actie om te voorkomen dat kinderen worden ontvoerd, verkocht of verhandeld.

Artikel 36 Andere vormen van uitbuiting

Het kind heeft recht op bescherming tegen alle andere vormen van uitbuiting die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Artikel 37 Kinderen in detentie

Marteling en andere vormen van wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing van het kind zijn verboden. Kinderen mogen niet veroordeeld worden tot de doodstraf of tot levenslange gevangenisstraf. Opsluiting van een kind mag alleen als uiterste maatregel en dan zo kort mogelijk. Als een kind wordt opgesloten, moet de rechter zo snel mogelijk beslissen of dat mag. Het kind heeft daarbij recht op juridische steun. Kinderen mogen niet samen met volwassenen opgesloten worden. Alle kinderen in detentie hebben recht op een menswaardige behandeling en op contact met hun familie. Voorbehoud: in Nederland kan op kinderen vanaf zestien jaar het volwassenenstrafrecht worden toegepast.

Artikel 38 Kinderen in oorlogssituaties

Een kind in een oorlogssituatie heeft recht op extra bescherming en zorg. De overheid waarborgt dat kinderen jonger dan vijftien jaar niet voor militaire dienst worden opgeroepen.

Artikel 39 Bijzondere zorg voor slachtoffers

Een kind dat slachtoffer is van oorlogsgeweld of van uitbuiting, misbruik, foltering of een andere wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing heeft recht op bijzondere zorg – in een omgeving die goed is voor het zelfrespect, de gezondheid en de waardigheid van het kind – om te herstellen en te herintegreren in de samenleving.

Artikel 40 Jeugdstrafrecht

Ieder kind dat verdacht, vervolgd of veroordeeld wordt voor een strafbaar feit heeft recht op een pedagogische behandeling die geen afbreuk doet aan de eigenwaarde en de menselijke waardigheid van het kind, die rekening houdt met de leeftijd van het kind en die de herintegratie en de opbouwende rol van het kind in de samenleving bevordert. Ieder kind heeft recht op een eerlijk proces en op juridische bijstand. De overheid houdt kinderen zoveel mogelijk buiten strafrechtelijke procedures. Voorbehoud: in Nederland krijgt een kind bij lichte overtredingen soms geen juridische bijstand.

Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie bij het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Artikel 1 **Verbod op de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie**

De verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie is verboden.

Artikel 2 **Toepassingsgebied**

- Verkoop van kinderen is iedere handeling of transactie waarbij een kind wordt overgedragen door een persoon of groep personen aan een andere persoon of groep personen tegen betaling of een andere vorm van vergoeding.
- Kinderprostitutie is het gebruik van een kind bij seksuele handelingen tegen betaling of een andere vorm van vergoeding.
- Kinderpornografie is elke afbeelding, op welke wijze dan ook, van een kind dat betrokken is bij, werkelijke of gesimuleerde, expliciete seksuele gedragingen of elke afbeelding van het geslachtsorgaan van een kind voor primair seksuele doeleinden.

Artikel 3 **Definitie van de verkoop van kinderen**

De overheid zorgt er voor dat verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie strafbaar is en dat personen of rechtspersonen die zich daar schuldig aan maken strafrechtelijk vervolgd worden. De overheid zorgt voor waarborgen in adoptieprocedures.

Artikel 4 **Rechtsmacht**

De overheid regelt de rechtsmacht als de strafbare feiten gepleegd worden in Nederland of als de vermoedelijke dader Nederlander is, in Nederland woont of als het slachtoffer Nederlands is.

Artikel 5 **Uitleveringsdelicten**

Een land kan een ander land verzoeken tot uitlevering van een persoon die verdacht wordt van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie. Dit kan op grond van een uitleveringsverdrag tussen beide landen, maar ook op basis van dit Facultatief Protocol.

Artikel 6 **Bijstand verlenen en wederzijdse rechtshulp**

Landen die partij zijn bij dit Facultatief Protocol ondersteunen elkaar zo veel mogelijk bij onderzoek naar de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie, de straf- en uitleveringsprocedure en het verzamelen van bewijsmateriaal.

Artikel 7 **Beslaglegging**

De overheid zorgt voor maatregelen om beslag te kunnen leggen op documenten, en andere hulpmiddelen die gebruikt worden bij de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie en op de opbrengsten hiervan. De overheid zorgt ook voor maatregelen om panden die gebruikt zijn voor het plegen van deze strafbare feiten tijdelijk of definitief te sluiten.

Artikel 8 **Bescherming van de rechten en belangen van het slachtoffer in de strafrechtelijke procedure**

lid 1 **Passende maatregelen ter bescherming van minderjarige slachtoffers**

De overheid dient de rechten en belangen van kinderen die het slachtoffer zijn van verkoop, prostitutie en/of pornografie te beschermen door:

- de kwetsbaarheid en speciale behoeften van minderjarige slachtoffers en getuigen te erkennen;
- te zorgen voor speciale procedures voor minderjarige slachtoffers;
- minderjarige slachtoffers te informeren over hun rechten en hun rol in de strafrechtelijke procedure;
- in overeenstemming met de procesregels in het nationale recht, rekening te houden met de opvattingen, behoeften, zorgen en belangen van minderjarige slachtoffers;

- ondersteuning te bieden aan minderjarige slachtoffers gedurende de gehele strafrechtelijke procedure;
- de identiteit en persoonlijke levenssfeer van minderjarige slachtoffers te beschermen;
- te zorgen voor bescherming van minderjarige slachtoffers en hun familie tegen intimidatie en represailles;
- te voorkomen dat de uitvoering van rechterlijke uitspraken over toekenning van schadeloosstelling onnodige vertraging oploopt.

lid 2 Leeftijd slachtoffer

Onzekerheid over de leeftijd van het slachtoffer mag geen beletsel vormen voor het instellen van een (strafrechtelijk) onderzoek.

lid 3 Belang van het kind

In de strafrechtelijke procedure vormen de belangen van het minderjarige slachtoffer de eerste overweging.

lid 4 Deskundigheid beroepskrachten

De overheid zorgt dat personen die werken met minderjarige slachtoffers passende scholing krijgen op het gebied van recht en psychologie.

lid 5 Bescherming van bij de hulpverlening betrokken personen en organisaties

De overheid zorgt, waar nodig, voor de bescherming van de veiligheid en integriteit van personen of organisaties die betrokken zijn bij de preventie, bescherming van en/of hulpverlening aan slachtoffers.

lid 6 Eerlijk en onpartijdig proces

Geen enkele bepaling in dit artikel wordt zodanig uitgelegd dat deze schadelijk of onverenigbaar is met de rechten van de verdachte op een eerlijk en onpartijdig proces.

Artikel 9 Preventie, opvang en hulpverlening

lid 1 Preventie

De overheid zorgt voor maatregelen en programma's ter preventie van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie.

lid 2 Publieksvoorlichting

De overheid informeert de samenleving over preventieve maatregelen en over de schadelijke gevolgen van verkoop van kinderen, prostitutie en kinderpornografie voor minderjarigen. In de publieksvoorlichting en het onderwijs hierover worden minderjarigen en minderjarige slachtoffers betrokken.

lid 3 Herstel en reïntegratie van minderjarige slachtoffers

De overheid waarborgt dat minderjarige slachtoffers alle passende ondersteuning krijgen, waaronder ondersteuning bij volledige reïntegratie in de samenleving en lichamelijk en psychisch herstel.

lid 4 Schadeloosstelling

De overheid waarborgt dat minderjarige slachtoffers toegang hebben tot schadeloosstellingsprocedures.

lid 5 Verbod op promotie verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie

De overheid zorgt voor een verbod op het vervaardigen en verspreiden van materiaal ter promotie van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie.

Artikel 10 Internationale samenwerking

Alle landen die partij zijn bij dit Facultatief Protocol werken samen om de verkoop van kinderen, kinderprostitutie, kinderpornografie en kindersekstoerisme te voorkomen, op te sporen, te onderzoeken, te vervolgen en te bestraffen, een multisectorale en gecoördineerde aanpak te bevorderen en minderjarige slachtoffers bij te staan bij hun herstel en reïntegratie. De landen werken ook intensief samen en ondersteunen elkaar om de oorzaken van de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en/of kinderpornografie, zoals armoede en onderontwikkeling aan te pakken.

Colofon

Het Jaarbericht Kinderrechten 2016 is een gezamenlijke uitgave van UNICEF Nederland en Defence for Children.

© mei 2016

Teksten

Analyse: mr. Esther Polhuijs

Kindermishandeling: mr. drs. Ytje Minke Hokwerda

Jeugdhulp: mr. Maartje Schulte

Jeugdstrafrecht: mr. Maartje Berger

Migratie: mr. Martine Goeman

Uitbuiting: drs. Celine Verheijen en drs. Iara de Witte

Eindredactie & coördinatie: mr. Martine Goeman & mr. Esther Polhuijs

Verder werkten mee:

26 jongeren in de leeftijd van 15 tot 19 jaar (2 jongens die kaderonderwijs volgen, 2 meisjes van het vwo en 22 jongeren van de Internationale Schakelklassen (ISK) in Utrecht). De leeftijd van de jongeren varieerden van 15 tot 19 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 17 jaar.

Met speciale dank aan Bahar Cirakoglu en Laila Janssen van de ECPAT Youth Group en Fleur Bakker.

Foto's

Cover UNICEF/UNI120077/LeMoyné; p. 2-3 UNICEF/UNI120060/LeMoyné; p. 4-7 Ebru Aydin;

p. 9 UNICEF NL12/BES8717; p. 11 UNICEF/UNI120045/LeMoyné; p. 12 UNICEF NL12/BES9059;

p. 17 UNICEF NL12/56/Schoonewille; p. 18 Hans Moolenaar; p. 19 UNICEF NL13/22/Schoonewille;

p. 20 UNICEF NL13/72/Schoonewille; p. 21 Hans Moolenaar; p. 24 Hans Moolenaar;

p. 25 UNICEF NL13/86/Schoonewille; p. 28 Hans Moolenaar; p. 32 Hans Moolenaar;

p. 33 UNICEF NL13/27/Schoonewille; Back cover UNICEF NL12/BES2837.

De kinderen op de foto's zijn niet de kinderen waar in de tekst over wordt geschreven.

Vormgeving

Studio Tint

Druk

Stenco

Oplage

1.000

Gratis exemplaren zijn te downloaden van:

www.defenceforchildren.nl en www.unicef.nl

UNICEF Nederland

Postbus 95375

2509 CJ Den Haag

www.unicef.nl

Defence for Children

Postbus 11103

2301 EC Leiden

www.defenceforchildren.nl

www.kinderrechten.nl

UNICEF Nederland
Postbus 95375
2509 CJ Den Haag
www.unicef.nl

Defence for Children
Postbus 11103
2301 EC Leiden
www.defenceforchildren.nl
www.kinderrechten.nl